

Η ΑΝΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ :
ΠΡΟΣ ΕΝΑ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ ΠΡΟΒΛΕΨΙΜΟ ΚΑΙ ΠΡΟΛΗΠΤΙΚΟ ΡΟΛΟ ΓΙΑ ΤΑ ΗΝΩΜΕΝΑ ΈΘΝΗ

ALEXANDRA NOVOSSELOFF
Διδάκτωρ Πολιτικών Επιστημών και Διεθνών Σχέσεων
του Πανεπιστημίου του Παρισιού ΙΙ-Panthéon-Assas

Μεταφρασμένο από τη ΧΡΥΣΟΥΛΑ ΚΟΝΤΑΞΑΚΗ
Πτυχιούχος Αγγλικής Φιλολογίας του Πανεπιστημίου της Αθήνας
Μεταπτυχιακό δίπλωμα στη Διπλωματία, Πανεπιστημίου του Lancaster

Σεπτεμβρίου 2000

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Για να αντιμετωπίσουμε το ζήτημα της αναμόρφωσης των Ηνωμένων Εθνών, ένα ζήτημα που είναι πραγματικά ανεξάντλητο, θα πρέπει να είμαστε ειλικρινείς ως προς την ανάλυση των προβλημάτων. Είναι απαραίτητο να λάβουμε υπόψη μας τις θεμελιώδεις αλλαγές που έχουν επέλθει από το τέλος του Ψυχρού Πολέμου αφ' ενός, και αφετέρου να αναγνωρίσουμε τα όρια ενός διεθνούς οργανισμού και ειδικότερα τα όρια του συστήματος των Ηνωμένων Εθνών. Μόνο μέσα από μία τέτοια ανάλυση οι προτάσεις μπορούν να εκλογικευτούν και η λειτουργία των Ηνωμένων Εθνών να γίνει επαρκέστερη. Αλλά αυτό που χρειάζεται ο Οργανισμός δεν είναι μόνο η εκλογίκευση: χρειάζεται κυρίως ένα όραμα που να του δίνει σκοπούς και μέσα. Γι' αυτό το λόγο, σύμφωνα με τη γνώμη μου, ο πρωταρχικός σκοπός των Ηνωμένων Εθνών θα πρέπει να είναι η πρόληψη. Τα Ηνωμένα Έθνη θα πρέπει να γίνουν η 'avant-garde' και η συνείδηση του κόσμου. Μέσα απ' αυτό το πρίσμα λοιπόν, τα Ηνωμένα Έθνη είναι ένα απαραίτητο και ανέξοδο εργαλείο στις διεθνείς σχέσεις.

Οι δραματικές αλλαγές που συνέβησαν στις διεθνείς σχέσεις από τα μέσα της δεκαετίας του '80, έθεσαν στο κέντρο της διεθνούς agenda το ζήτημα της αναμόρφωσης των Ηνωμένων Εθνών και την προσαρμογή του Οργανισμού σε ένα νέο διεθνές περιβάλλον που χαρακτηρίζεται από την παγκοσμιοποίηση και τον κατακερματισμό. Διερευνώντας το μέλλον των Ηνωμένων Εθνών, υπάρχει η αίσθηση ότι ο Οργανισμός δεν έχει προβλέψει ή δεν έχει ενσωματώσει ακόμα στις δομές του ή στις μεθόδους λειτουργίας του την πρόοδο του διεθνούς συστήματος. Ακόμα περισσότερο ακολουθεί την ημερήσια διάταξη που κυριαρχούσε κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου. Η μαζική και πολλές φορές υπερβολική προσφυγή σε δαπανηρές επιχειρήσεις διατήρησης της ειρήνης χωρίς την κατάλληλη πολιτική στρατηγική και τα κατάλληλα μέσα ενίσχυσε την αρνητική κριτική του συστήματος που κατηγορείται ότι δίνει τις ίδιες απαντήσεις σε προβλήματα που είναι διαφορετικά και ως προς τη φύση και ως προς τις ρίζες τους.

Η Πεντηκοστή Επέτειος από την ίδρυση του Οργανισμού υπήρξε η ιδανική ευκαιρία, σύμφωνα με τα λόγια του πρώην Γενικού Γραμματέα Boutros Boutros-Ghali για να μπει σε εφαρμογή, η μετάβαση από την «παλαιά στη νέα μορφή των Ηνωμένων Εθνών». Τα κράτη-μέλη έχασαν την ευκαιρία κατά τη διάρκεια του Φθινοπώρου του 1995 να συζητήσουν σοβαρά και αποφασιστικά το ζήτημα της αναμόρφωσης του οργανισμού και να καθορίσουν ένα ακριβές χρονοδιάγραμμα για την πραγματοποίησή του.

Κατά ένα παράδοξο τρόπο όμως, το ενδιαφέρον των κρατών μελών για την αναμόρφωση των Ηνωμένων Εθνών ανανεώθηκε μετά την Πεντηκοστή Επέτειο.

Το 1996, οι Ηνωμένες Πολιτείες ανέλαβαν την πρωτοπορία¹ σ' αυτό το ζήτημα όπως διαφάνηκε ακόμα περισσότερο όταν περιλήφθηκε στην agenda της Συνόδου κορυφής της ομάδας G7².

Σήμερα, η 'Σύνοδος Κορυφής της Χιλιετίας' (6-11 Σεπτεμβρίου 2000) και 'επιτροπή χιλιετίας' δίνει στα Κράτη-Μέλη μια δεύτερη ευκαιρία να μελετήσουν τις προοπτικές του συστήματος των Ηνωμένων Εθνών. Την ευκαιρία αυτή δεν θα πρέπει να τη χάσουν γιατί έτσι τίθεται σε κίνδυνο όχι μόνο το μέλλον του Οργανισμού, αλλά ακόμα περισσότερο η ίδια η ύπαρξη του. Η 'Σύνοδος Κορυφής της Χιλιετίας' είχε ως σκοπό να απαντήσει στο μεγαλύτερο ποσοστό την πρωταρχική αποστολή του και τον τρόπο που θα μπορέσει ο Οργανισμός να προσαρμοστεί στην εξέλιξη του διεθνούς συστήματος «για να αποτελέσει στον 21ο αιώνα ένα καλά εξοπλισμένο, δομημένο και χρηματοδοτούμενο σύστημα που θα εξυπηρετεί επαρκώς τους ανθρώπους για τους οποίους δημιουργήθηκε»³. Από τις απαντήσεις εξαρτάται ο μελλοντικός ρόλος των Ηνωμένων Εθνών μέσα στο διεθνές σύστημα η προσαρμογή του στον κόσμο που το περιβάλλει και τις καινούριες αποστολές του. Αυτές οι ερωτήσεις σχετίζονται πάνω απ' όλα με τα μέσα που θα πρέπει να υιοθετηθούν για την καλύτερη αντιμετώπιση «του απρόβλεπτου στοιχείου»⁴ καθώς επίσης με τις αρχές, τους στόχους και του μέλλοντος του συστήματος των Ηνωμένων Εθνών στο σύνολο τους. Αυτό, κατά τη γνώμη μου, δεν είναι πρωταρχικά ένα ζήτημα βαθμιαίας και καθημερινής προσαρμογής. Είναι περισσότερο ζήτημα πρόληψης και ενός οράματος που θα στοχεύει στην δημιουργία ενός συστήματος προσαρμοσμένου στις προκλήσεις του αύριο⁵.

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ : Η ΠΡΟΛΗΨΗ ΕΙΝΑΙ ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ

Μια αποτελεσματική αναμόρφωση των Ηνωμένων Εθνών απαιτεί τη διεξοδική ανάλυση του διεθνούς περιβάλλοντος. Η επανεξέταση, λοιπόν, της εποχής μετά τον Ψυχρό Πόλεμο αποτελεί τη βασική προτεραιότητα. Πράγματι, καμιά διεθνής πολιτική συνδιάσκεψη δεν συγκλήθηκε για να αντιμετωπίσει τις αλλαγές που συνέβησαν μεταξύ του 1989 και του 1992 και που προκάλεσε η πτώση του τείχους του Βερολίνου και του «Σιδηρού Παραπετάσματος». Η

¹ Οι Ηνωμένες Πολιτείες δημοσίευσαν τον Φεβρουάριο και τον Απρίλιο δυο ντοκουμέντα λεπτομερών προτάσεων για το ζήτημα της αναμόρφωσης των Ηνωμένων Εθνών: 'US Views on Reform Measures Necessary For Strengthening The United Nations System' (Φεβρουάριος 1996), και "Preparing the United Nations for Its Second Fifty Years" (Απρίλιος 1996).

² Η Σύνοδος της Λυών διαμόρφωσε ανάμεσα στα άλλα νέες προτάσεις στον οικονομικό και κοινωνικό τομέα και επέμεινε στην άμεση και γρήγορη υλοποίηση των αναδιατάξεων που αφορούσαν στην συνεργασία των οργάνων του συστήματος των Ηνωμένων Εθνών καθώς επίσης και στις περικοπές του προϋπολογισμού.

³ Η Δήλωση ης Πεντηκοστής επετείου από την ίδρυση των Ηνωμένων Εθνών, 24 Οκτωβρίου 1995.

⁴ Jacques LESOURNE, *Les mille sentiers de l'avenir*, 1981, Paris.

⁵ Συνέντευξη με τον Jérôme BINDE, Διευθυντής του Γραφείου Ανάλυσης και Πρόβλεψης της UNESCO στο Παρίσι.

διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης και η επιτάχυνση της παγκοσμιοποίησης είναι το ίδιο σημαντικές όσο και εκείνες που προκλήθηκαν από τους δυο Παγκοσμίους Πολέμους. Οι αλλαγές περιλαμβάνουν :

- τις διαδικασίες παγκοσμιοποίησης και κατακερματισμού⁶,
- το αυξανόμενο χάσμα μεταξύ πλουσίων και πτωχών (που είναι αισθητό μεταξύ των κρατών αλλά και μέσα στις κοινωνίες),
- τις αυξανόμενες θρησκευτικές, εθνικές και πολιτιστικές ιδιαιτερότητες,
- τις αλλαγές που αφορούν στη φύση των συγκρούσεων και στη διεύρυνση των εννοιών της ασφάλειας και της ανάπτυξης⁷,
- την έννοια της εθνικής κυριαρχίας, η κρίση του έθνους-κράτους,
- την επικράτηση της λογικής του ισχυρότερου,
- την επανάσταση της Πληροφορίας.

Όλα αυτά είναι φαινόμενα που τα Ηνωμένα Έθνη θα πρέπει να ενσωματώσουν στις αποφάσεις τους γιατί όπως υποστηρίζει ο νυν Γενικός Γραμματέας Kofi Annan, : «το να μένεις ακίνητος ενώ ο κόσμος κινείται μπροστά σημαίνει αναπόφευκτη οπισθοδρόμηση».⁸

Αυτές οι αλλαγές έχουν οδηγήσει στη μεταμόρφωση όλου του διεθνούς συστήματος που γίνεται λιγότερο διακρατικό και περισσότερο διεθνοτικό. Το κέντρο βαρύτητας έχει σταδιακά μετακινηθεί, από την Ευρώπη στην περιοχή Ασίας-Ειρηνικού. Η οικονομική δύναμη και η δύναμη της επιρροής έχουν αντικαταστήσει την πολιτική δύναμη και τη δύναμη εξουσίας. Το τωρινό διεθνές σύστημα δεν διέπεται πλέον από την ισορροπία δυνάμεων εφ' όσον η Αμερικανική επιρροή και δύναμη δεν έχουν πλέον αντίπαλο που είναι αντίβαρο. Σύμφωνα με κάποιους παρατηρητές, οι Ηνωμένες Πολιτείες ασκούν «ένα αυταρχικό πολυμερισμό»⁹ ή ένα «νέο αυταρχισμό»¹⁰ ο οποίος τους επιτρέπει να χειρίζονται τις διεθνείς υποθέσεις με τρόπο που να εξυπηρετούν διασφαλίζοντας τα συμφεροντά τους μέσα στο διεθνές σύστημα πράγμα που προκαλεί την αντιπαλότητα πολλών πρωταγωνιστών που δεν αποδέχονται αυτήν την κυριαρχία.

Εξαιτίας της γρήγορης ανάπτυξης των αλληλεξαρτήσεων και των μέσων επικοινωνίας, τα παγκόσμια προβλήματα τώρα αποτελούν ένα κοινό ζήτημα που δεν πρέπει να ιδωθεί μέσα από μια μονολιθική σκοπιά. Αυτά τα προβλήματα δεν απαιτούν απαραίτητα μια λύση σε παγκόσμιο επίπεδο · το πιο σημαντικό είναι να βρεθεί, όπως ο Zaki Laïdi το έθεσε, «ένα σχετικά κοινό επίπεδο απόφασης και δράσης»¹¹. Όπως η Béatrice Pouligny υπογραμμίζει, «το μέλλον θα δώσει λιγότερο χώρο σε γιγαντιώδη προγράμματα και περισσότερο σε προσαρμογές που θα

⁶ Σύμφωνα με τον Boutros Boutros-Ghali, δεν υπάρχει μόνο μια διαδικασία παγκοσμιοποίησης αλλά πολλές μορφές που κάθε μια έχει τη δική της ιδιαιτερότητα και ρυθμό. Βλέπε "21st Century Talks", UNESCO, *Le Monde*, 28 Απριλίου 1998.

⁷ Βλέπε Κεφάλαια 2 και 3 του *Human Development Report 1994*, UNDP.

⁸ Kofi ANNAN, "Peace Operations and the United Nations: Preparing for the Next Century", Φεβρουάριος 1996.

⁹ Irnerio SEMINATORE, "Les relations internationales de l'après-guerre froide: une mutation globale", *Etudes internationales*, 27(3), Σεπτέμβριος 1996, σελ. 605.

¹⁰ "Going It Alone and Multilateralism Aren't Leadership", 4-5 Φεβρουάριος 1995.

¹¹ Zaki LAÏDI, "Le rite médiatique du G7", *Libération*, 15 Ιούλιος 1996.

δώσουν στα άτομα την ευκαιρία να αδράξουν λίγη από την καθολικότητα που τους κατακλύζει»¹².

Τελικά, το διεθνές σύστημα μετά τον Ψυχρό Πόλεμο χαρακτηρίζεται από την εξαφάνιση της 'απειλής', της λογικής της διαφορετικότητας καθώς επίσης από την «απουσία αναφοράς»¹³, την απώλεια νοήματος¹⁴ · είναι ένα σύστημα στο οποίο «οι μικρές ιδεολογίες» (ο ατομικισμός, ο ναρκισσισμός, η ιδιοτέλεια, ο αυτοκεντρισμός) έχουν αντικαταστήσει τις «μεγάλες ιδεολογίες» που εμπεριέχουν σχέδια, ελπίδες και εναλλακτικές λύσεις¹⁵. Κάποιος θα μπορούσε να πει ότι υπάρχει μια απώλεια νοήματος και μια έλλειψη σχεδιασμού σε παγκόσμια κλίμακα. Αντίθετα, αναρίθμητα 'μικρό-νήματα' προκαλούν «την εξάπλωση ενός μωσαϊκού από κώδικες και κανόνες (που δεν είναι ούτε αποδεκτοί ούτε συνεκτικοί) που κανένας δεν θα σεβαστεί». Αυτή η τάση είναι συνέπεια του κατακερματισμού του κόσμου που οδηγεί στην «αυξανόμενη εξατομίκευση της κοινωνίας» και που δίνει μεγαλύτερη έμφαση στην «ατομική παρά στη συλλογική προσπάθεια»¹⁶. Αυτά τα φαινόμενα που ανέδειξαν μια αυξανόμενη πολυπλοκότητα αντικατοπτρίζουν αυτό που ορισμένοι συγγραφείς έχουν ονομάσει «κρίση πολιτισμού». Αυτή η κρίση περιλαμβάνει τρεις διαφορετικές πτυχές : τη κρίση του κράτους-έθνους, τη κρίση της κοινωνίας (που είναι επίσης κρίση της επικοινωνίας και της κατανόησης) και τη κρίση του ανθρωπίνου όντος¹⁷.

Ο παγκόσμιος οργανισμός αντιμετωπίζει τώρα μια σειρά προβλημάτων που δεν είχαν προβλεφθεί από τους δημιουργούς του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών. Όπως είπε ο Richard J. Poncio, «οι λέξεις 'πληθυσμός', 'μετανάστευση', 'πείνα', 'φτώχεια' και 'περιβάλλον' δεν εμφανίζονται στο καταστατικό του 1945»¹⁸, ούτε και η λέξη 'ανάπτυξη', αν και ο Χάρτης αναφέρει την ανάγκη «να προαχθεί η κοινωνική πρόοδος»¹⁹ και γι' αυτό δημιούργησε το Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο. Από το 1945, η φύση των προβλημάτων έχει αλλάξει, και τα Ηνωμένα Έθνη πρέπει να συμβαδίζουν με τις εξελίξεις στον πολιτικό, οικονομικό και κοινωνικό τομέα με τις οποίες ασχολείται το καταστατικό. Όπως είπε ο Ghassan Salamé «οι διπλωμάτες, οι ερευνητές και οι στρατηγικοί αναλυτές πρέπει από τώρα και στο εξής να αναλύουν μια μεγάλη λίστα περιπτώσεων όπου το ζητούμενο δεν

¹² Béatrice POULIGNY, "Force armée de l'ONU ou nouvelle ONU?", *Etudes*, Μάρτιος 1994, σελ. 304.

¹³ Irnerio SEMINATORE, 1996, σελ. 611.

¹⁴ Βλέπε Zaki LAÏDI, *Un monde privé de sens*, 1994, Παρίσι, Fayard.

¹⁵ Ακόμα και αν αυτή η εναλλακτική λύση έχει καταλήξει στην εγκαθίδρυση ολοκληρωτικών καθεστώτων και σε ανθρωπιστικές καταστροφές! Θα ήθελα ακόμα να δείξω ότι «η παρακμή των μεγάλων θεωριών» που σημαίνει την παρακμή των μεγάλων ιδεολογιών της χειραφέτησης επήλθε πριν το τέλος του Ψυχρού Πολέμου και προαναγγέλθηκε, για παράδειγμα, από το 1979 σε ένα προφητικό δοκίμιο από το φιλόσοφο Jean-François LYOTARD, *La condition post-moderne*, 1979, Παρίσι, éditions de Minuit.

¹⁶ Zaki LAÏDI, "L'urgence est mauvaise conseillère du prince", *Libération*, 11 Οκτωβρίου 1996.

¹⁷ Βλέπε πάνω σ'αυτό το ζήτημα την αξιοσημείωτη ανάλυση του Éric de la MAISONNEUVE (*La violence qui vient*, 1997, Παρίσι, Arléa) και Edgar MORIN / Sami NAÏR (*Une politique de civilisation*, 1997, Παρίσι, Arléa).

¹⁸ Richard J. PONCIO, "Beyond 1995: Negotiating a New UN Through Article 109", *Fletcher Forum of World Affairs*, 20(1), Χειμώνας / Άνοιξη 1996, σελ. 152.

¹⁹ Άρθρο 1, παράγραφος 3, εκφράζει την ανάγκη να *επιτευχθούν συνεργασία για την επίλυση διεθνών προβλημάτων οικονομικής, κοινωνικής, πολιτιστικής και ανθρωπιστικής φύσεως*.

είναι να ανακαλύψουν το 'Σοβιετικό δάκτυλο' ή τους 'πράκτορες της CIA' αλλά να κατανοήσουν την παρακμή των κοινωνιών, και των κρατών και τον κατακερματισμό εδαφικών οντοτήτων»²⁰. Η πρόκληση έγκειται στο να «αδράξουμε την πολυδιάστατη πραγματικότητα»²¹ προκειμένου να εξασφαλίσουμε «τη βαθύτερη γνώση περιπλοκών καταστάσεων»²². Για να επιτευχθεί αυτό, πρέπει να αποφύγουμε να περιορίσουμε τις λύσεις για συγκεκριμένα προβλήματα σ'ένα μόνο σε πολιτικό επίπεδο, επειδή η πολιτική, οικονομική και κοινωνική σφαίρα είναι στενά συνυφασμένες. Αντίθετα, «για να κατανοήσουμε ένα φαινόμενο, πρέπει να εξετάσουμε τις αιτίες και τις αλληλεξαρτήσεις ανάμεσα στην πολιτική, τον πόλεμο το νόμο, την οικονομία, την κουλτούρα, την ηθική και να αγκαλιάσουμε το όλο με μια απλή ματιά»²³. Αυτό θα είναι ιδιαίτερα χρήσιμο για να κατανοήσουμε καλύτερα την ενδοκρατική φύση των περισσότερων συγκρούσεων στις μέρες μας και τις ρίζες τους.

Ο Χάρτης του 1945 δεν προέβλεψε το πρόβλημα των ενδοκρατικών συγκρούσεων. Κατά τη διάρκεια των τελευταίων 40 χρόνων οι συγκρούσεις αυτές έχουν μετατραπεί σε αντιπαραθέσεις μεταξύ Ανατολής-Δύσης και σε ιδεολογικούς πολέμους, η αντιμετώπιση των οποίων ήρθε σε αντίθεση με το πολύ γνωστό Άρθρο 2(7) που ορίζει ότι : *Καμιά διάταξη αυτού του Χάρτη δε θα δικαιοδοτεί τα Ηνωμένα Έθνη να επεμβαίνουν σε ζητήματα που ανήκουν ουσιαστικά στην εσωτερική δικαιοδοσία οποιουδήποτε κράτους και δε θα αναγκάζει τα Μέλη να υποβάλλουν τέτοια θέματα για ρύθμιση σύμφωνα με τους όρους αυτού του Χάρτη*. Η κυριαρχία των διακρατικών ή εμφυλίων πολέμων συμβαδίζει με μορφές διάχυτης βίας – αύξηση στρατιωτικών δυνάμεων (που οδηγεί στην ιδιωτικοποίηση της βίας), ποινικοποίηση της πολιτικής, σφαγή πολιτών, τρομοκρατία, γενοκτονία²⁴ – που συγχέουν όλα τα αναλυτικά σχέδια και τις διακρατικές σχέσεις. Αυτές οι 'αποσυνθετικές', εκφυλιστικές ή 'αναρχικές' συγκρούσεις δεν διέπονται από κανόνες πλέον, αλλά παίρνουν μάλλον τη μορφή διάσπαρτης βίας. Αυτή η βία, ακόμα και αν συμβαίνει μέσα στους κόλπους μιας χώρας, δεν αφορά μόνο αυτή τη χώρα αλλά επισείει την προσοχή ολοκλήρου του κόσμου. Επιπλέον, οι συγκρούσεις θέτουν σε αμφισβήτηση τη σχέση μεταξύ εθνικής κυριαρχίας και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η 'ανθρωπιστική επέμβαση' του NATO στο Κόσσοβο φάνηκε να υπονομεύει την ιερή και απαραβίαστη αρχή της εθνικής κυριαρχίας. Αλλά τα κριτήρια που υιοθετούνται δεν είναι εφαρμόσιμα σε κάθε σύγκρουση ή κρίση στον κόσμο. Και η 'διεθνής κοινότητα' επεμβαίνει ακόμα, όπως στο Ανατολικό Τιμόρ, πάρα πολύ αργά αφού έχουν γίνει σφαγές.

Η απροθυμία επέμβασης οφείλεται στη στενή αντίληψη περί εθνικής κυριαρχίας που έχουν τα κράτη και στο γεγονός ότι στην πραγματικότητα το περιεχόμενο του όρου παραμένει το ίδιο από το τέλος του 2ου Παγκοσμίου Πολέμου αν και η σημασία του αυτή καθαυτή έχει εξελιχθεί. Ο κλυδωνισμός της

²⁰ Ghassan SALAME, *Appels d'empire: ingérence et résistances à l'âge de la mondialisation*, 1996, σελ. 87.

²¹ Edgar MORIN, 1997, σελ. 25.

²² Eric de la MAISONNEUVE, 1997, σελ. 19.

²³ Eric de la MAISONNEUVE (1997, σελ. 215) μεταφέροντας τα λόγια του Jean GUITTON (*La pensée et la guerre*, 1969).

²⁴ Pierre HASSNER, "Par delà la guerre et la paix: violence et intervention après la guerre froide", *Etudes*, 1996.

έννοιας αυτής συνέβη επειδή η εθνική κυριαρχία αμφισβητείται σήμερα από αναρίθμητους παράγοντες (υπερεθνικούς, διεθνικούς, η υπό-εθνικούς) και δυνάμεις (οικονομικές, εμπορικές, τεχνολογικές και πολιτισμικές). Επιπρόσθετα, ο αυξανόμενος ρόλος των ατόμων υποσκελίζει όλο και περισσότερο το ρόλο του Κράτους οδηγώντας σε μια λαϊκή κυριαρχία. Επικρατεί μια τάση με στόχο την υποτίμηση των παραδοσιακών προνομίων κυριαρχίας των εθνών-κρατών μέσω τοπικών οργανισμών (όπως για παράδειγμα στην Ευρώπη) ή μέσω των διαρκώς αυξανόμενων διεθνών νόμων, συμβάσεων και συνεδρίων που καλύπτουν ένα μεγάλο φάσμα. Όπως κατέδειξε ο Samuel A. Makinda, η ιδέα της κυριαρχίας δεν αναφέρεται πλέον μόνο στην κυριαρχία του Κράτους αλλά και στην κυριαρχία του λαού,²⁵ καθώς η διεθνής ασφάλεια συμβαδίζει με την 'ανθρώπινη ασφάλεια'. Πράγματι, εδώ και αρκετά χρόνια, το Συμβούλιο Ασφαλείας λαμβάνει υπόψη του τη διεύρυνση της έννοιας της διεθνούς ασφάλειας αναγνωρίζοντας ότι «οι μη-στρατιωτικές πηγές αστάθειας στον οικονομικό, κοινωνικό, ανθρωπιστικό και οικολογικό τομέα έχουν γίνει απειλή για την ειρήνη και την ασφάλεια»²⁶. Αυτό, εντούτοις, δεν είναι ακόμα συστηματικό αλλά συμβαίνει σε καθημερινή βάση και εξαρτάται από τα αντικρουόμενα συμφέροντα των μονίμων μελών του Συμβουλίου Ασφαλείας ή των τοπικών ομάδων.

Αλλά «η υπερβολική ευελιξία, η αδιαφορία για κατηγοριοποίηση και μια πραγματιστική προσέγγιση κάθε περίπτωσης χωριστά, μπορούν να οδηγήσουν σε αβεβαιότητα στη λειτουργία και σε μη συμμόρφωση»²⁷, και γ'αυτό το λόγο μπορεί να υπάρξει απομάκρυνση από τις αρχές στις οποίες βασίζονται τα Ηνωμένα Έθνη. Αυτό μας οδηγεί στο να αμφισβητήσουμε τους αρχικούς στόχους του Χάρτη : έχουν σαν σκοπό τους την προστασία των κρατών ή των προστασία των πολιτών;²⁸ Ακόμη πιο σημαντικό είναι το γεγονός ότι η έλλειψη αυστηρότητας που αφορά στην αντιμετώπιση αυτών των αλλαγών μπορεί να αναγκάσει τους ανθρώπους να σκεφτούν ότι τα Ηνωμένα Έθνη ενεργούν σύμφωνα με δύο μέτρα και δυο σταθμά. Με αυτόν τον τρόπο, «το Συμβούλιο Ασφαλείας με το να είναι πάρα πολύ επιλεκτικό στην επιλογή των αποστολών του, ίσως γίνει (αν δεν είναι ήδη) ένα συνθετικό όργανο που ασχολείται με διεθνή ζητήματα που θεωρούνται ήσσονος σημασίας από τις μεγάλες δυνάμεις».²⁹ Αλλά και πάλι, οι αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας αντικατοπτρίζουν μόνο τη θέληση ή την έλλειψη θέλησης, τα συμφέροντα ή την έλλειψη συμφερόντων των κρατών-μελών, αντί να αντικατοπτρίζουν τα συμφέροντα ενός οργάνου που έχει δημιουργηθεί για την υλοποίηση μιας συνεργατικής πολιτικής για χάρη του κοινού καλού.

Η αποτελεσματική άσκηση της λαϊκής κυριαρχίας σε διεθνές επίπεδο – πολυμερές η ακόμα τοπικό – απαιτεί τη δημιουργία μιας 'διεθνούς πολιτικής

²⁵ Samuel A. MAKINDA, "Sovereignty and International Security: Challenges for the United Nations", *Global Governance*, 2(2), Μάιος / Αυγούστος 1996, σελ. 149-168.

²⁶ Δήλωση του Προέδρου του Συμβουλίου Ασφαλείας, 31 Ιανουαρίου 1992.

²⁷ Stanley HOFFMANN, "Thoughts on the UN at Fifty", *European Journal of International Law*, 6(3), 1995, σελ. 321.

²⁸ Georges ΚΙΕJMAN, αναφέροντας την «Αλγερινή τραγωδία» θεωρεί ότι «η ουσία της ύπαρξης του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών» δεν είναι να προστατεύει τα έθνη, αλλά τους άνδρες, τις γυναίκες και τα παιδιά που τα αποτελούν». "Le drame algérien et la Charte des Nations Unies", *Le Monde*, 13 Ιανουαρίου 1998.

²⁹ Ghassan SALAME, 1996, σελ. 150.

κοινωνίας' καλύτερα οργανωμένης και δομημένης απ'αυτή που ήδη υπάρχει. Μια διεθνής πολιτική κοινωνία σε εμβρυακή κατάσταση έχει προκύψει από μεγάλες συνδιασκέψεις των Ηνωμένων Εθνών (ειδικότερα κατά τη διάρκεια της Συνόδου κορυφής της Κωνσταντινούπολης³⁰), στις οποίες συμμετείχαν μη κυβερνητικοί οργανισμοί καθώς επίσης και κάποιοι σύνδεσμοι, ιδιωτικοί φορείς, αντιπρόσωποι τοπικών κοινοτήτων, επιστημονικών κοινοτήτων και ειδικών. Αυτό συνέβηκε ξανά το Μάιο του 2000 με το 'Forum της Χιλιετίας' που έφερε κοντά όλους τους αντιπροσώπους των μη κυβερνητικών οργανισμών και άλλες κοινωνικές ομάδες πολιτών που συνέταξαν προτάσεις για τη 'Σύνοδο της Χιλιετίας' και που στο Σιατλ δημιούργησαν μια οργανωτική δομή όπου άνθρωποι από όλο τον κόσμο μπορούν να συμμετέχουν ενεργά στη λήψη των αποφάσεων. Η πρόσφατη συνδιάσκεψη του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου ανέδειξε τη δυναμική μιας οργανωμένης διεθνούς κοινότητας. Το ερώτημα που εκρεμεί είναι αν τα υβρίδια μιας τέτοιας κοινωνίας πολιτών είναι ικανά να ζυγίσουν αποτελεσματικά τις αποφάσεις και ενέργειες των κρατών.

Παρόλα αυτά, μέχρι τώρα, οι σπόροι της διεθνούς πολιτικής κοινότητας δεν επηρεάζουν επαρκώς τις αποφάσεις και τις πράξεις των κρατών. Το μόνο πράγμα που μπορεί να πει κανείς είναι ότι η ανάμειξη των παραγόντων αυτής της κοινωνίας πολιτών στις διασκέψεις και τη δουλειά του ΟΗΕ μπορούν, μέχρι ένα βαθμό, να αναχαιτίσουν τη δύναμη των μεγάλων κρατών και να μειώσουν τις εντάσεις μεταξύ της διεθνοποίησης και της εθνικής κυριαρχίας. Το πρόβλημα είναι ότι η ανάμειξη των μη-κυβερνητικών παραγόντων παραμένει ατελής, άνιση και υπόκειται στην καλή θέληση των κρατών, ειδικότερα των σπουδαιότερων οργάνων³¹. Αυτό θα ίσχυε επίσης για το ρόλο των μικρών κρατών. Για παράδειγμα, τηρούνται πάντα οι διατάξεις των άρθρων 31 και 32 που αφορούν στη συμμετοχή των μη κρατών-μελών στις συζητήσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας ; Αλλά, ακόμα κι αν αυτή η συμμετοχή είναι αληθινή, έχουν κάποια ουσιαστική επίδραση οι γνώμες αυτών των κρατών στις αποφάσεις που λαμβάνονται τις περισσότερες φορές κεκλεισμένων των θυρών ; Σ'αυτήν την περίπτωση, όπως και σε πολλές άλλες, η αυστηρή εφαρμογή των Άρθρων του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών θα αποτελούσε μια σημαντική βελτίωση και θα μείωνε την οργανική προσέγγιση των μεγάλων δυνάμεων προς τα Ηνωμένα Έθνη.

Αυτές οι διεθνείς αλλαγές παράγουν εντάσεις που είναι δύσκολο να αντιμετωπισθούν. Αλλά ακόμη σηματοδοτούν σημαντικές προκλήσεις στην αυγή του 21ου αιώνα. Φέρνουν επίσης στην επιφάνεια την πολυπλοκότητα των δυνάμεων και των παραγόντων που εμπλέκονται στο διεθνές επίπεδο και τα δομικά παράδοξα που συνεπάγονται. Εντάσεις υπάρχουν μεταξύ του διεθνοτικού και του διακρατικού επιπέδου, μεταξύ της κυριαρχίας και της παρέμβασης · μεταξύ των αντικρουόμενων συμφερόντων · μεταξύ του αργούρυθμού της πολιτείας και της

³⁰ Κατά τη διάρκεια αυτής της συνόδου κορυφής, μια σειρά συμβουλευτικών Forum πραγματοποιήθηκαν από τις τοπικές αρχές, τους αντιπροσώπους μη κυβερνητικών οργανισμών τον ιδιωτικό τομέα, «των οποίων τα συμπεράσματα ήταν το αντικείμενο αναφορών και συστάσεων που πιθανώς να έχουν άμεση επίδραση στις διαπραγματεύσεις». Βλέπε το άρθρο του Jérôme BINDE, "The City Summit: The Lessons of Istanbul", *Futures*, 29(3), 1997, σελ. 218.

³¹ Για παράδειγμα, η υπό-Επιτροπή για των αποφυγή της Διάκρισης και της Προστασίας των Πλειονοτήτων δίνει, κατά τη διάρκεια της ετήσιας συζήτησης το λόγο πρώτα στους ή κυβερνητικούς οργανισμούς.

ταχύτητας των άλλων παραγόντων · μεταξύ της πραγματικότητας και των οραμάτων και των ελπίδων · μεταξύ της δύναμης και της εξουσίας από τη μια πλευρά, της δικαιοσύνης και της ισότητας από την άλλη · μεταξύ της καθολικότητας και της ατομικότητας ή της συγκεκριμενοποίησης · μεταξύ της παρέμβασης, της ουδετερότητας και της αντικειμενικότητας.³² Μέσα σ' αυτό το πλαίσιο των εντάσεων και της προσαρμογής αμφισβητείται ο ρόλος και η χρησιμότητα των Ηνωμένων Εθνών. Ο παγκόσμιος Οργανισμός θα έπρεπε να είναι σε θέση να διευκολύνει αυτήν την προσαρμογή εξασκώντας τον μεσολαβητικό και διακανονιστικό του ρόλο, και αποτελώντας ένα σύνδεσμο μεταξύ όλων των πρωταγωνιστών του διεθνούς συστήματος. Θα έπρεπε να προκαλέσει μια 'κοινωνική μεσολάβηση' που εκφράζει το 'καθολικό Εμείς' και καταδικάζει το 'Εγώ' σε διεθνή κλίμακα.³³ Η ανανέωση, επομένως, του Παγκόσμιου Οργανισμού απαιτεί μια δομική αναπροσαρμογή που προδίδει μια πλατύτερη αποτελεσματικότητα, ένα καλύτερο τρόπο σκέψης και μια εννοιολογική προσαρμογή που δίνει νόημα σε μια συλλογική εργασία.

ΕΝΑΣ ΔΟΜΙΚΟΣ ΑΝΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ

Μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου, τρεις μεγάλες τάσεις σκέψης κυριάρχησαν : μια ανανεωτική τάση που επιθυμεί την 'αναζωογόνηση' και την 'εκλογίκευση' του Οργανισμού μέσα στο πλαίσιο του καταστατικού Χάρτη · μια εχθρική τάση που επιθυμεί την μείωση του ρόλου του ΟΗΕ στο ελάχιστο δυνατό (μια τάση που στις μέρες μας εκπροσωπείται από την πτέρυγα του Αμερικάνικου Ρεπουμπλικανικού κόμματος που διάκειται αρνητικά προς τα Ηνωμένα Έθνη, και ειδικότερα από τον Πρόεδρο της Επιτροπής Εξωτερικών Υποθέσεων, Γερουσιαστή, Jesse Helms)³⁴. μια ριζοσπαστική τάση που επιθυμεί την αντικατάσταση των Ηνωμένων Εθνών από «έναν Οργανισμό Τρίτης Γενιάς» (επιχείρημα που υποστηρίζεται από τον Maurice Bertrand³⁵). Όλες αυτές οι τάσεις έχουν ποικίλο αντίκτυπο, αλλά όλες διερευνούν το πρόβλημα της προσαρμογής του Οργανισμού στις νέες σφαιρικές αλλαγές και στο διεθνές περιβάλλον την αυγή του 21ου αιώνα. Πως μπορεί ο ΟΗΕ να προσαρμοστεί έτσι, ώστε να μη μοιάζει με Οργανισμό του παρελθόντος αλλά να συμβαδίζει με τις φιλοδοξίες των πληθυσμών και τις πιθανότητες δράσης ; Η απάντηση σ' αυτή την ερώτηση πρέπει να συμβαδίζει με τη γνώση και μ' ένα ρεαλιστικό όραμα της φύσης και των κατακτήσεων του συστήματος των Ηνωμένων Εθνών.

Σ' εκείνους που νομίζουν ότι ο ρόλος των Ηνωμένων Εθνών είναι μικρής σπουδαιότητας, ας τους θυμίσουμε ότι ο Οργανισμός έχει επιτελέσει ένα εκπληκτικό έργο. Αρκεί μόνο να αναφέρουμε τη δράση του Οργανισμού όσον αφορά στην διεύρυνση του διεθνούς δικαίου, την ποινικοποίηση του πολέμου

³² Bruce RUSSETT, "Ten Balances for Weighing UN Reform Proposals", *Political Science Quarterly*, 111(2), Καλοκαίρι 1996, σελ. 259-269.

³³ Zaki LAÏDI, "La mondialisation tue-t-elle l'universel?", *Sources UNESCO*, n° 79, Μάιος 1996.

³⁴ Βλέπε το άρθρο του "Saving the UN: A Challenge to the Next Secretary-General", *Foreign Affairs*, 75(5), Σεπτέμβριος / Οκτώβριος 1996, σελ. 2-7.

³⁵ Βλέπε Maurice BERTRAND / Daniel WARNER (ed.), *A New Charter for a Worldwide Organization*, 1996, The Hague, Martinus Nijhoff, 288 σελίδες.

μεταξύ των κρατών, την εδραίωση καλύτερων διακρατικών σχέσεων μέσω της πολυμερούς διπλωματίας, καθώς επίσης και το έργο του όσον αφορά στην προστασία των φτωχών και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων γενικότερα (όπως γίνεται αντιληπτό στην ευρύτερη έννοια τους : την προστασία των παιδιών, των γυναικών, των μειονοτήτων, των ιθαγενών και των προσφύγων). Ξεκάθαρα, ο Οργανισμός δεν μπορεί να ευθύνεται για την αναποφασιστικότητα των Κρατών-Μελών, την έλλειψη πολιτικής θέλησης ή τα λάθη τους.

Ας λάβουμε επίσης υπόψιν μας ότι τα Ηνωμένα Έθνη δεν είναι ανεξάρτητο ή αυτόνομο όργανο των διεθνών σχέσεων στο ίδιο επίπεδο όπως τα Κράτη : η υπέρ-εθνικότητα από την οποία χαρακτηρίζεται παραμένει σε θεωρητικό επίπεδο³⁶. Τα Ηνωμένα Έθνη δεν είναι μια παγκόσμια κυβέρνηση, αλλά μόνο ένα σύστημα συνεργασίας ανάμεσα στα κράτη. Είναι ένας διακυβερνητικός Οργανισμός του οποίου η δυνατότητα λήψης αποφάσεων έγκειται στα ίδια τα κράτη-μέλη και κυρίως στα περισσότερα ισχυρά. Γι' αυτό το λόγο, ο Οργανισμός δεν έχει δικά του έσοδα, αλλά στηρίζεται αποκλειστικά στις συνεισφορές των Κρατών-Μελών, και ο αρχηγός του Οργανισμού, ο Γενικός Γραμματέας, προτείνεται από το Συμβούλιο Ασφαλείας και έπειτα διορίζεται από τη Γενική Συνέλευση. Ο Ghassan Salamé περιγράφει ωμά και με ακρίβεια την κατάσταση : «Τα Ηνωμένα Έθνη είναι η κόρη των κρατών, αλλά όχι η αγαπημένη. Αν και τους έχουν δοθεί τα απαραίτητα όργανα για να δράσουν, φαίνεται να μην έχουν το δικαίωμα να τα χρησιμοποιήσουν. Τους έχει δοθεί η αποστολή να διατηρήσουν την ειρήνη, αλλά πρέπει να ενεργούν κάτω από την αυστηρή επιτήρηση της 'εθνικής κυριαρχίας' των κρατών-μελών. Κατηγορούνται ότι είναι παθητικά, ανεπαρκή, ή αντί-παραγωγικά, αλλά όμως στερούνται τα οικονομικά μέσα για να εκπληρώσουν την αποστολή τους. Το χειρότερο : οι Μεγάλες Δυνάμεις θεωρούν το ρόλο του Οργανισμού καθολικό, αλλά του απαγορεύεται να ασχολείται με προβλήματα που τις αφορούν άμεσα και απειλούν τη διεθνή ασφάλεια. Γι' αυτό το λόγο οι κριτικές προς τον Οργανισμό δεν ακούγονται αληθινές ... : προέρχονται λιγότερο από μια αντικειμενική δήλωση παρά από την ετυμηγορία ενός οργάνου που δεν θέλει ή δεν μπορεί να επιτελέσει το πρωταρχικό του καθήκον : να κρύψει τους ενδοιασμούς, τις αντιφάσεις ή απλά τη δειλία των κυβερνήσεων»³⁷.

Πρέπει να διαχωρίσουμε τη φύση του Οργανισμού από τις λειτουργίες του. Οι λειτουργίες του Οργανισμού μπορεί να κάνουν τον Οργανισμό να φαίνεται ότι είναι κάτι παραπάνω από ένα επιπρόσθετο στοιχείο των εθνών-μελών και ότι παίζει ένα 'ημι-αυτόνομο ρόλο'. Αυτό εξαρτάται από το χώρο στον οποίο επιτελούνται οι λειτουργίες του και από τα συμφέροντα που ο Οργανισμός προσβάλλει.³⁸ Τα κράτη ενίοτε προσδίδουν στον Οργανισμό επιπλέον χαρακτηρισμούς : όργανο εξωτερικής πολιτικής, Forum διαπραγματεύσεων, αποδιοπομπαίος τράγος, νομοθετικό όργανο. Αλλά, ο Οργανισμός, πα'όλα αυτά, έχει μόνο μια σχετική ανεξαρτησία που περιορίζεται από την κυριαρχία των κρατών και τα εθνικά

³⁶ «Τα Ηνωμένα Έθνη παραμένουν απλά ένας Οργανισμός κρατών, με λίγη ή καθόλου ανεξάρτητη δύναμη ενώ η αποτελεσματικότητά του εξαρτάται από την ενότητα των μεγάλων δυνάμεων». George SOROS (Πρόεδρος), "American National Interest and the United Nations", *Statement and Report of an Independent Task Force on the United Nations*, Αύγουστος 1996, σελ. 3.

³⁷ Ghassan SALAME, 1996, σελ. 137-138.

³⁸ UNU Public Forum Report, *The United Nations System in the 21st Century*, Μάιος 1996, New York, σελ. 1.

συμφέροντα. Οι αποφάσεις, οι ενέργειες ή στασημότητα του Οργανισμού είναι αποτέλεσμα της σύγκρουσης δυνάμεων και συμφερόντων που παίρνουν μορφή μέσα στο διεθνές σύστημα και αναπαράγονται μέσα στον Οργανισμό. Αυτό εν μέρει εξηγεί την καθυστέρηση της διαδικασίας αναμόρφωσης που πρέπει να λάβει, υπόψιν τη γνώμη, τα συμφέροντα και τις προτάσεις όλων Κρατών-Μελών (189) και των τοπικών ομάδων³⁹.

Η ανανεωτική στάση κυριαρχεί προς το παρόν εξαιτίας της ριζοσπαστικότητας της. Οι άλλες δύο τάσεις συνεπάγονται πολύ σημαντικές αλλαγές. Γι' αυτό το λόγο, θα έπρεπε θεωρητικά να υπάρχει μια τέταρτη τάση που υποστηρίζεται από μερικούς μη κυβερνητικούς οργανισμούς : η τάση αυτή επιθυμεί την αποτελεσματική υπέρ-εθνικότητα των Ηνωμένων Εθνών. Όμως τα κράτη δεν είναι ακόμα έτοιμα να ανεχτούν την ύπαρξη ενός αληθινού υπερεθνικού παράγοντα που θα περιορίζε με ένα πιο ελεύθερο και αποτελεσματικό τρόπο τη δύναμη τους και την ελευθερία των αποφάσεων. Εν πάσει περιπτώσει, η δυναμική της αλλαγής δεν συνεπάγεται απαραίτητα μια επαναστατική διαδικασία, αλλά μπορεί να προκύψει μέσω μιας εξελικτικής και προσαρμοστικής φάσης⁴⁰. Γι' αυτό το λόγο, όσον αφορά στο θέμα της προσαρμογής του οργανισμού στο περιβάλλον, τα κράτη-μέλη έχουν ξεκάθαρα εκφράσει τη θέση τους να εκλογικεύσουν τον οργανισμό, να τον ανανεώσουν χωρίς να αλλάζουν τα θεμέλια του. Έτσι, χωρίς να είναι δυνατό να επιτευχθεί μια αληθινή συμφωνία πάνω στο θέμα του ρόλου των Ηνωμένων Εθνών σαν διεθνής Οργανισμός μελλοντικά, τα κράτη έχουν εδώ και τέσσερα χρόνια καθορίσει έναν αριθμό προτεραιοτήτων που θα εμπνεύσουν την ανανεωτική διαδικασία. Αυτή η διαδικασία κυρίως περιλαμβάνει το 'ξεκαθάρισμα' του συστήματος που θα επικεντρωθεί στην εξακρίβωση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων, στην καλύτερη συνεργασία μεταξύ των διαφόρων παραγόντων και στη θέληση να παράγει καλύτερα αποτελέσματα με λιγότερα εφόδια. Στη 'Σύσκεψη Χιλιετίας' τα 5 μόνιμα μέλη του Συμβουλίου Αφαλείας έχουν αναγνωρίσει τους παρακάτω 'τομείς προτεραιότητας': την ενδυνάμωση του ηγετικού ρόλου του ΟΗΕ στην ειρήνη και την ασφάλεια · την ενδυνάμωση της διατήρησης της ειρήνης · την αναζωογόνηση της διοίκησης την ολοκλήρωση σε ανθρώπινο δυναμικό/πόρους την επαναβεβαίωση της οικονομικής δέσμευσης. Στη "Σύσκεψη Χιλιετίας" τα 5 μόνιμα μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας αναγνώρισαν τους παρακάτω "τομείς προτεραιότητας": την ενδυνάμωση του ηγετικού ρόλου του ΟΗΕ στην ειρήνη και την ασφάλεια, την ενδυνάμωση της διατήρησης της ειρήνης, την αναζωογόνηση

³⁹ Όπως περιέγραψε ο James PAUL περιληπτικά, «ΟΙ άνθρωποι διαφωνούν έντονα με τη μορφή της ανανέωσης που απαιτείται, και το σκοπό αυτής της ανανέωσης. Οι αρχηγοί των μη-κυβερνητικών οργανισμών στοχεύουν σε μια δημοκρατικότερη μορφή των Ηνωμένων Εθνών, ενώ οι τεχνοκράτες αναζητούν περισσότερη παραγωγικότητα και αποτελεσματικότητα από πλευράς προσωπικού των Ηνωμένων Εθνών. Οι αντιπρόσωποι επιθυμούν το είδος της ανανέωσης που συμβιβάζεται με τα εθνικά συμφέροντα και την προαγωγή της εθνικής δύναμης. Από την άλλη πλευρά, οι ιδεαλιστές προσφέρουν σχέδια για ένα διευρυμένο σώμα, που θα μειώσει την κυριαρχία των κρατών. Αντίθετα οι συντηρητικοί πιέζουν για ένα μειωμένο ρόλο των Ηνωμένων Εθνών και έτσι η συμφωνία είναι υπερβολικά δύσκολο να επιτευχθεί». Στο "UN Reform: An Analysis", Global Policy Forum, <http://www.globalpolicy.org/reform/analysis.htm>, 1st Απρίλη 1998.

⁴⁰ Keith KRAUSE / Andy KNIGHT ("Evolution and Change in the UN System", σελ. 12), πιστεύει ότι η εξέλιξη της διεθνούς κοινότητας μπορεί να ιδωθεί μέσα από μια διαλεκτική σκοπιά, *State, Society, and the UN System: Changing perspectives on multilateralism*, 1995, UNU Press.

της Διοίκησης, την ολοκλήρωση σε ανθρώπινο δυναμικό , την επαναβεβαιώση της οικονομικής δέσμευσης⁴¹.

Σύμφωνα με τη γνώμη των κρατών-μελών της ομάδας των 7, τα Ηνωμένα Έθνη πρέπει, για να γίνουν πιο επαρκή, να «ξεκαθαρίσουν το ρόλο τους και τα συγκριτικά πλεονεκτήματά τους. Θα πρέπει να ενδυναμώσουν την αποτελεσματικότητα της Γραμματείας και το πλαίσιο λειτουργίας καθώς επίσης και να διασφαλίσουν την ειλικρινή συνεργασία σε όλα τα επίπεδα»⁴². Επιπλέον περίμεναν ότι ο ΟΗΕ θα συγκεντρωνόταν στις δραστηριότητες με στόχο την εξέλιξη. Συνειδητοποιούν τώρα ότι ο ΟΗΕ δεν μπορεί να εξακολουθήσει τις ενέργειες για τη διατήρηση της ειρήνης. Η αναφορά του Brahimi τονίζει αυτά τα σημεία και την ίδια στιγμή παροτρύνει για ανασχηματισμούς στο χώρο. Μετά την αποτυχία του ΟΗΕ στη Σομαλία, τη Βοσνία και τη Ρουάντα (‘αποτυχίες’ που οφείλονταν κυρίως στην έλλειψη πολιτικής θέλησης και στρατηγικής των μεγαλύτερων μελών-κρατών του ΟΗΕ), τα κράτη δεν εμπιστεύονταν τον ΟΗΕ πλέον και προτίμησαν να δράσουν μέσω πολυεθνικών συμμαχιών ή τοπικών οργανισμών, παρά να διατηρήσουν την ειρήνη · οι ‘επιχειρήσεις διατήρησης της ειρήνης’ ήταν στην πραγματικότητα ‘αστυνομικές’ ή ‘διοικητικές επιχειρήσεις’ που επανακτίζουν τις διοικητικές δομές ενός κράτους. Σήμερα, με τις αδυναμίες του ΟΗΕ να διατηρήσει την ειρήνη στη Σιέρρα Λεόνε και το Κογκό, τα κράτη μοιζούν να θέλουν να εκλογικεύσουν τις εργασίες για τη διατήρηση της ειρήνης και αναδομήσουν το αρμόδιο τμήμα. Ιδιαίτερα, πρέπει να επέλθουν βελτιώσεις στο σχεδιασμό, τη γρήγορη ανάπτυξη, τους δεσμευτικούς κανόνες, τον εξοπλισμό στρατιωτικών δυνάμεων και ανάλυση της κατάστασης στη διάστασή της. Σ’αυτά τα θέματα, η εφαρμογή των περισσότερων προτάσεων που αναγράφονται στην αναφορά του Brahimi θα βελτιώνει τη διοίκηση των επιχειρήσεων διατήρησης της ειρήνης. Παρόλα αυτά, τα κράτη πρέπει να προχωρήσουν παραπάνω και να προσαρμόσουν τη διατήρηση της ειρήνης στα νέα δεδομένα σύγκρουσης. Επιπρόσθετο ενδιαφέρον πρέπει να δοθεί στο ζήτημα της χρήσης βίας, εξαναγκασμού και της εφαρμογής της ειρήνης · όλα αυτά τα ζητήματα διακυβεύονται στις σύγχρονες ειρηνευτικές αποστολές.

Στοχεύοντας στην εκλογίκευση των ενεργειών του συστήματος του ΟΗΕ, τα μέλη-κράτη εύχονται καλύτερο συντονισμό ανάμεσα στα συνθετικά του συστήματος του ΟΗΕ, στην ενίσχυση της συνεργασίας τους και στην ‘ευρύτερη συνοχή’ στη στρατηγική που ακολουθούν, ώστε να ακολουθήσουν ένα συντονισμένο δρόμο προς την ειρήνη και τα ζητήματα εξέλιξης.

~~Τα μέλη της ομάδας 7 επιθυμούν ακόμα να επικεντρωθεί ο ρόλος των Ηνωμένων Εθνών στις αναπτυξιακές δραστηριότητες. Μήπως αυτό σημαίνει ότι θέλουν βαθμιαία να σχετικοποιήσουν το έργο της διατήρησης και της επιβολής της ειρήνης που σχετίζεται περισσότερο με τα συμφέροντα της εθνικής ασφάλειας και της εθνικής κυριαρχίας ; Πράγματι, τα Ηνωμένα Έθνη από το 1995 και μετά έχουν μετατραπεί σε ένα Οργανισμό που διατηρεί περισσότερο την τάξη παρά την ειρήνη. Οι περισσότερες πρόσφατες επιχειρήσεις διατήρησης ή αποκατάστασης των διοικητικών δομών των κρατών. Μετά τις αποτυχίες των Ηνωμένων Εθνών στη Σομαλία, τη Βοσνία και τη Ρουάντα (αποτυχίες που οφείλονται κυρίως στην έλλειψη πολιτικής θέλησης και στρατηγικής των μεγαλύτερων κρατών μελών των~~

⁴¹ Déclaration du Sommet du Conseil de sécurité des Nations Unies, 7 septembre 2000.

⁴² Παράγραφος 42 της εφημερίδας Economic Communiqué της ομάδας των 7, Ιούνιος 1996.

~~Ηνωμένων Εθνών), τα κράτη δεν εμπιστεύονται τα Ηνωμένα Έθνη πλέον και αναφέρονται σε πολυεθνικές συμμαχίες ή στην τοπική οργάνωση. Έτσι, τα κράτη μέλη της ομάδας των 7 έχουν υπογραμμίσει τα θέματα στα οποία τα Ηνωμένα Έθνη πρέπει να δείξουν προτεραιότητα : «μείωση της φτώχειας, μείωση της ανεργίας, παροχή των στοιχειωδών υπηρεσιών και ειδικότερα αυτών που αναφέρονται στην υγεία και στην εκπαίδευση, στην ανθρωπιστική βοήθεια γενικότερα⁴³».~~

⁴⁴. Σε καιρούς οικονομικής κρίσης και περικοπών, τα κράτη επιθυμούν να κάνουν καλύτερη δουλειά με λιγότερα μέσα. Αυτό προκαλεί τη μείωση ή τη 'συγχώνευση' κάποιων πόρων και προγραμμάτων που αφορούν τα ίδια ή τους εξειδικευμένους οργανισμούς⁴⁵. Εδώ ο ρόλος και η ικανότητα των εξειδικευμένων οργανισμών φαίνεται να αναγνωρίζεται. Είναι πράγματι απαραίτητο οι διαφορετικοί εξειδικευμένοι οργανισμοί του συστήματος να ανακτήσουν την πλήρη εξουσία τους όσον αφορά στους πόρους και στα προγράμματα που καταναλώνουν το περισσότερο ποσοστό των δυνατοτήτων τους και οδηγούν όλο το σύστημα του ΟΗΕ σε τεχνητή υπερτροφία. Παρ' όλα αυτά, ο ρόλος τους αμφισβητείται λιγότερο ή περισσότερο, από τον καιρό της Συνόδου κορυφής της ομάδας των 8 στο Denver, από την ανάγκη για «μια ολοκληρωτική και επείγουσα αναθεώρηση των πόρων και των προγραμμάτων των Ηνωμένων Εθνών καθώς επίσης και από τον ρόλο και τις επιταγές των εξειδικευμένων οργανισμών και των επιτροπών». Ο Γενικός Γραμματέας ανταποκρίθηκε σ' αυτήν την ανάγκη τον Ιούλιο του 1997 συστήνοντας την δημιουργία μιας 'Ειδικής Επιτροπής' γι' αυτό το σκοπό. Αυτή η επιτροπή ακόμα δεν έχει δημιουργηθεί. Το πρόβλημα είναι ότι τα κράτη δεν υποδηλώνουν ξεκάθαρα την κατεύθυνση που αυτή η 'αναθεώρηση' θα πάρει : έναν επαναπροσδιορισμό του κέντρου του συστήματος κάτω από την αιγίδα του προγράμματος. Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών και του Bretton Woods ή ένα επιμερισμό της εργασίας και του δυναμικού⁴⁶ ; Αλλά για να είναι αληθινά επαρκής και ολοκληρωμένη, η αναμόρφωση αυτή θα πρέπει να αφορά και το Bretton Woods που επιβάλλεται να επικεντρώσει την εργασία του στις οικονομικές πτυχές της βοήθειας για την ανάπτυξη⁴⁷ και να σταματήσει να εμπλέκεται σε θέματα ουσίας των εξειδικευμένων οργανισμών του συστήματος των Ηνωμένων Εθνών.

Ένας πραγματικός και επαρκής μηχανισμός συνεργασίας θα πρέπει να εναρμονίσει όλες τις δραστηριότητες των ομάδων των Ηνωμένων Εθνών

⁴³ *Ibid.*, Παράγραφος 41.

⁴⁴ Declaration of the Millenium, 8 September 2000.

⁴⁵ Για παράδειγμα, το Παγκόσμιο Πρόγραμμα Σίτισης (WFP) και ο διακυβερνητικός Οργανισμός για την Αγροτική Ανάπτυξη είναι σε ανταγωνισμό με τον FAO · η επιτροπή Ανάπτυξης είναι σε ανταγωνισμό με το περιβαλλοντικό πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών, η UNICEF · η Παγκόσμια Τράπεζα και ο Οργανισμός Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών είναι σε ανταγωνισμό με την UNESCO στο χώρο της εκπαίδευσης.

⁴⁶ Μια τέτοια αναμόρφωση, ίσως είναι πολύ δύσκολο να επιτελεσθεί, επειδή τα ανώτερα στελέχη των εξειδικευμένων Οργανισμών δεν υπάγονται στον Γενικό Γραμματέα, αλλά είναι στελέχη ανεξάρτητων Οργανισμών.

⁴⁷ Την αρχή του Μαρτίου του 1997, ο James Wolfensohn είχε δημοσιεύσει ένα σχέδιο αναμόρφωσης για την Παγκόσμια Τράπεζα στοχεύοντας σε τέσσερις τομείς: την ανάγκη να ανακουφιστούν οι κεντρικές υπηρεσίες στον αναπροσανατολισμό της αναπτυξιακής πολιτικής προς την κοινωνική πολιτική· να δώσει μια επαρκή βάση πληροφοριών οικονομικών και κοινωνικών· να αναπτύξει μια στρατηγική ανθρώπινων πόρων και κατάρτισης. In, *Les Echos*, Μάρτιος 1997.

αποφεύγοντας την υιοθέτηση αντιφατικών πολιτικών ή προγραμμάτων όπως γινόταν στο παρελθόν υπο αυτές τις ομάδες⁴⁸. Αυτό συνεπάγεται μια ριζική αλλαγή στη δομή του συστήματος και μια αναθεώρηση των σχέσεων ανάμεσα στους διάφορους φορείς. Αυτό είναι αλήθεια εάν, μαζί με τον James Paul, θεωρήσουμε ότι αυτά τα μειονεκτήματα του συστήματος των Ηνωμένων Εθνών απορρέουν από «βαθιές πολιτικές διαφορές ανάμεσα στα μέλη και ανάμεσα σε άλλες αντιτιθέμενες δυνάμεις»⁴⁹. Αλλά αυτή η συνεργασία μπορεί να επιτευχθεί μόνο αν υπάρχει συντονισμός σε ευρύτερο επίπεδο σε κρατικό επίπεδο, επειδή μια «μικρο-συνεργασία» δεν μπορεί να έχει αποτέλεσμα εάν δεν υπάρχει ομοφωνία ως προς τους στόχους. Αυτή η συνεργασία πρέπει να λάβει χώρα πριν τη λήψη αποφάσεων και σε δυο διαφορετικά επίπεδα : ανάμεσα στα κράτη και τους οργανισμούς του συστήματος και ανάμεσα στα κράτη και ανάμεσα στους διάφορους κυβερνητικούς παράγοντες.

Τέλος , ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στην οικονομική αναμόρφωση, στην τροποποίηση των συνεισφορών των κρατών και τη μείωση του προϋπολογισμού του ΟΗΕ κυρίως, οι Ην. Πολιτείες επιθυμούν, κατά την διάρκεια τη; 55^{ης} συνάντησης της Γενικής Επιτροπής του ΟΗΕ τη μείωση της συνεισφοράς τους από 31% σε 25% (αν και της συνεισφοράς τους στο γενικό προϋπολογισμό από 25 σε 22% αν είναι δυνατόν και σε 20%) . Σοβαρές περικοπές έχουν ήδη γίνει στους περισσότερους Οργανισμούς και στα προγράμματα των Ηνωμένων Εθνών (ιδιαίτερα στον UNCTAD και στον UNIDO). Από το 1995, ο προϋπολογισμός των Ηνωμένων Εθνών περικόπεται τακτικά. Οι ΗΠΑ αντιδρούν σε κάθε είδους αύξηση του προϋπολογισμού του ΟΗΕ. Αυτή η στρατηγική είναι αντιφατική στο ότι μερικές φορές η εφαρμογή των ανασχηματισμών επιζητά χρηματοδότηση.

Γι' αυτό το λόγο η μη-πληρωμή των συνεισφορών είναι εξ ολοκλήρου πολιτικό πρόβλημα και όχι οικονομικό. Συγκρινόμενος με τον προϋπολογισμό μιας μεγάλης δύναμης, ο προϋπολογισμός των Ηνωμένων Εθνών (1,3 δισ. δολάρια για τον τακτικό προϋπολογισμό και 3 δισ. για τις επιχειρήσεις διατήρησης της ειρήνης) είναι πράγματι απίστευτα χαμηλός. Ο προϋπολογισμό για τις επιχειρήσεις διατήρησης της ειρήνης αντιπροσωπεύει το 1,1% του στρατιωτικού προϋπολογισμού των Ην. Πολιτειών, που αντιστοιχεί σε στρατιωτικές επιχειρήσεις δυο ημερών 'της Καταιγίδας της Ερήμου'. Ο τακτικός προϋπολογισμός των Ηνωμένων Εθνών αντιπροσωπεύει περίπου το 4% του ετήσιου προϋπολογισμού μιας πόλης σαν τη Νέα Υόρκη⁵⁰. Η τρέχουσα συνεισφορά των Ην. Πολιτειών στον προϋπολογισμό των Ηνωμένων Εθνών κοστίζει σε κάθε Αμερικάνο \$1,2 για κάθε

⁴⁸ Για παράδειγμα, η πολιτική της δομικής προστασίας που επιβλήθηκε από το IMF και την Παγκόσμια Τράπεζα δεν έλαβε για αρκετό καιρό υπόψη της την κοινωνική πολιτική που συστήθηκε από τον ILO, την UNICEF, το FAO ή την UNESCO. Αυτό επίσης οφείλεται στην ιδιαιτερότητα του συστήματος που κάνει κάθε οργανισμό ανεξάρτητο. Βλέπε το σχετικό άρθρο του Alain DESTEXHE, "L'ONU au chevet du monde", *Politique internationale*, Καλοκαίρι 1993, n° 60, σελ. 195-208.

⁴⁹ James PAUL, "UN Reform: An Analysis", *op. cit.* (σημ 44). Η S. CORTEMBERT υπογραμμίζει ότι «η επιθυμία ενός αποκεντρωμένου συστήματος, οδήγησε στη δημιουργία ενός νέου οργάνου κάθε φορά που μια διεθνής ερώτηση ερχόταν στο προσκήνιο. Μ'αυτό τον τρόπο οι διεθνείς ευθύνες απλώθηκαν σε αναρίθμητα όργανα». Εργασία στο Πανεπιστήμιό του Besançon, *L'ONU, 50 ans après: bilan et perspectives*, 29-30 Μαρτίου 1995, σελ. 44.

⁵⁰ Πληροφορίες δοσμένες από το κέντρο Πληροφοριών των Ηνωμένων Εθνών στο Παρίσι, ν. 19, Μαΐος 1996, σελ. 38.

χρόνο, και ο προϋπολογισμός για τις επιχειρήσεις διατήρησης της ειρήνης κοστίζει περίπου \$7 σε κάθε Αμερικάνο. Αλλά το πιο αξιόλογο παράδειγμα είναι ίσως το ποσό των \$5 δισ. που ξοδεύεται στο οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο του και αντιστοιχεί σε 88 cents για κάθε κάτοικο του πλανήτη αν και τα κράτη την ίδια στιγμή ξοδεύουν περίπου \$767 δισ. κάθε χρόνο σε στρατιωτικό υλικό, ποσό που αντιστοιχεί σε \$134 για κάθε κάτοικο⁵¹, δηλαδή πολύ περισσότερα χρήματα απ' ότι χρειάζονται λιγότερο από 100\$ ανα άτομο, σύμφωνα με τον Wally N'Dow, τον Γενικό Γραμματέα της Συνόδου Κορυφής στη Κων/πολη, «για να στεγάσουμε και να προμηθεύσουμε με νερό κάθε γυναίκα, κάθε άνδρα και κάθε παιδί σ'αυτόν τον πλανήτη»⁵².

Αυτές οι μικρό-ανακατατάξεις είναι χωρίς αμφιβολία πολύ χρήσιμες, επειδή θα επέτρεπαν στο εξαιρετικά αποκεντρωμένο σύστημα των Ηνωμένων Εθνών να γίνει πιο "συμπαγές πιο εκλογικευμένο", με πιο ξεκάθαρες γραμμές εξουσίας. Οι ανακατατάξεις αυτές θα δημιουργούσαν ένα καλύτερο εξισορροπημένο σύστημα ανάμεσα στα συστατικά του συστήματος, Αλλά εδώ θα πρέπει τα κράτη να αποδείξουν την αποφασιστικότητά τους και τη καλή τους θέληση να υλοποιήσουν αυτές τις προτάσεις που απαιτούν κάποια αλλαγή συμπεριφοράς και θέτουν σε αμφισβήτηση κάποια συμφέροντα. Οι διάφορες ομάδες εργασίας δεν έχουν ακόμα φτάσει σε συμφωνία για τις ακριβείς προτάσεις και για τα ακριβή χρονοδιαγράμματα Έντουτοις, ακόμα και αν αυτές οι προτάσεις δικαιολογούνται, δεν μπορούν να αποτελέσουν ένα πραγματικό σχέδιο για το μέλλον και επιπλέον δεν είναι επαρκείς. Κάποιες σπασμωδικές κινήσεις και διαρθρωτικές αλλαγές δεν πρόκειται ποτέ να αντικαταστήσουν τις αλλαγές αυτές που συνδυάζουν το όραμα και τα σχέδια ή μια μακροπρόθεσμη στρατηγική που θα αποκαταστήσει την αξιοπιστία των ενεργειών και αποφάσεων των Ηνωμένων Εθνών. Κάποιος θα έπρεπε να αναρωτηθεί όχι μόνο για το 'πως' αλλά και το 'τι να κάνουν' και για την αποστολή των Ηνωμένων Εθνών.

ΠΡΟΣ ΜΙΑ ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΗ ΑΝΑΜΟΡΦΩΣΗ

Γίνεται ολοένα και περισσότερο κατανοητό ότι, για να γίνει πιο αξιόπιστος και αποτελεσματικός, ο οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών πρέπει να επικεντρωθεί στο τι μπορεί να πράξει καλύτερα, πράγμα το οποίο σημαίνει ότι θα πρέπει να εκμεταλλευθεί την εξουσία που του δίνεται από τα Κράτη-Μέλη⁵³. Πράγματι, «μέσα από τις ανισότητες και τις αντιπαλότητες είναι που κάποια στοιχεία ή διεθνισμού ή τουλάχιστον διεθνιστικά, επαγρύπνησης, ικανότητας και αλληλεγγύης αρχίζουν σιγά να ανατέλλουν»⁵⁴. Πρέπει λοιπόν στις μέρες μας ο Οργανισμός να ανακτήσει μια συνεκτική και οργανωμένη δράση και μέθοδο λειτουργίας που θα

⁵¹ Στοιχεία δοσμένα από το τμήμα Πληροφοριών των Ηνωμένων Εθνών, Μάρτιος 1996, DPI/1753/Rev.3.

⁵² Αναφορά από τον Jérôme BINDE, 1997, σελ. 226.

⁵³ Όπως είπε η Olga PELLICER, « η ενδυνάμωση των Ηνωμένων Εθνών στο τέλος αυτού του αιώνα θα εξαρτηθεί από την ικανότητά του να επιστρέφει σε ένα όραμα του Οργανισμού που είναι λιγότερο φιλόδοξο και περισσότερο σε συμφωνία με την πραγματική ικανότητα και το αίτημα της πλειοψηφίας των μελών του Οργανισμού». *International Revue of Social Sciences*, n° 144, Ιούνιος 1995, σελ. 352.

⁵⁴ Pierre HASSNER, 1996.

έχει σαν κοινό παρανομαστή την πρόληψη. Αυτές οι δυο αποστολές δεν πρέπει να οδηγούν τον ΟΗΕ να εγκαταλείψουν τις ειρηνευτικές ενέργειες, αλλά, αντίθετα τις δυνάμωσει. Τρεις κατευθύνσεις προτείνονται εδώ για τον ανασχηματισμό του ΟΗΕ, ώστε ο Οργανισμός να συνοδεύει διεθνείς εξελίξεις. Έτσι, ο οργανισμός δρα, αντί να αντιδρά. Μια συντονισμένη προσπάθεια που στοχεύει στο να εκμεταλλεύεται τα συγκριτικά πλεονεκτήματα του ΟΗΕ, μια ανανεωμένη διοίκηση προσανατολισμένη σε μια ηθική που στόχο έχει την εκπλήρωση ενός συλλογικού σχεδίου, και μια δυνατή αρχηγία για το κοινό όφελος της διεθνούς κοινότητας: αυτοί είναι οι στόχοι του ανασχηματισμού που προτείνουμε εδώ.⁵⁵,

Μια ενισχυμένη Δράση

Η δράση των Ηνωμένων Εθνών θα πρέπει να κυριαρχείται από το ακόλουθο τρίπτυχο: συνεχής ανάπτυξη / πρόληψη / κουλτούρα της ειρήνης. Αυτό το τρίπτυχο θα πρέπει να ενσωματωθεί σε μια πλατύτερη έννοια διεθνούς ασφάλειας με μακροπρόθεσμη σκοπιά. Όπως είπε ο Boutros Boutros-Ghali, τα Ηνωμένα Έθνη πρέπει να αναπτύξουν «μια προληπτική δράση για να ελέγχουν καλύτερα το παρόν και μια μακροπρόθεσμη δράση για να αξιοποιήσουν καλύτερα το μέλλον»⁵⁶.

Η Ανάπτυξη είναι η πιο ασφαλής βάση για την ειρήνη· Είναι επίσης το πιο σημαντικό καθήκον που η ανθρωπότητα αντιμετωπίζει σήμερα»⁵⁷. Η συνεχής ανάπτυξη είναι εκείνη η ανάπτυξη που ικανοποιεί τις ανάγκες του παρόντος χωρίς να αναιρεί την ικανότητα των μελλοντικών γενιών να ικανοποιήσουν τις δικές τους ανάγκες»⁵⁸. Αυτή η ανάπτυξη θα πρέπει πρώτα να επικεντρωθεί στον άνθρωπο. Θα πρέπει επίσης να σεβαστεί το περιβάλλον και να το αναγνωρίσει σαν ένα θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα. Γι' αυτό το λόγο θα πρέπει να εξασφαλίσουμε μια βαθύτερη ηθική δέσμευση, μια πλατύτερη πνευματική κατανόηση και πιο επαρκή πολιτικά μέτρα. Οι κυβερνήσεις των πλουσιοτέρων Χωρών ανακαλύπτουν σταδιακά "το οικονομικό" δεν είναι πάντα η λύση και ότι πρέπει να υπάρξει κάποια μέριμνα⁵⁹ και για τις φτωχότερες χώρες όπως και για τις φτωχότερες περιοχές ή κοινωνικές τάξεις μέσα σε μια χώρα.

Η Σύνοδος Κορυφής των 8 στην Κολωνία εξέφρασε την προθυμία «να εμβαθύνει την συνεργασία ανάπτυξης ανάμεσα στις αναπτυσσόμενες, τις ανεπτυγμένες χώρες και τους πολυμερείς οργανισμούς», μια συνεργασία που θα στοχεύει στην εξέλιξη και εξάλειψη της φτώχειας και θα στο πλέγμα βασίζεται της

⁵⁵ Για να αναφέρουμε τον τίτλο της Οικονομικής επιτροπής της Ομάδας 7 στη Λυών.

⁵⁶ Boutros BOUTROS-GHALI, "Le Secrétaire général des Nations Unies: entre l'urgence et la durée", *Politique étrangère*, Καλοκαίρι 1996, σελ. 411.

⁵⁷ Boutros BOUTROS-GHALI, *Agenda for Development*, 1995, παράγραφος 1.

⁵⁸ Λόγια του Gro Harlem BRUNDTLAND, πρώην προέδρου της Παγκόσμιας Επιτροπής Περιβάλλοντος και Ανάπτυξης. Τα μεταφέρει ο Brian Urquhart ("Learning from the Gulf", *New York Review of Books*, 38(5), 7 Μάρτιος 1991, σελ. 36) ο οποίος προσθέτει ότι «ένα από τα πιο σημαντικά ερωτήματα των καιρών μας είναι εάν η συνεχής ανάπτυξη σε παγκόσμια κλίματα είναι εφικτή».

⁵⁹ Όπως είπε ο Burhan GHALION, «ο οικονομικός ανταγωνισμός δεν μπορεί να αποτελέσει λόγο ύπαρξης για μια κοινωνία ούτε μπορεί να δώσει νόημα στην ανθρώπινη ύπαρξη». "La déstabilisation du monde", *Défense nationale*, Απρίλιος 1996.

αλληλεγγύης, επειδή «η ειρήνη σε μια χώρα χρειάζεται και ειρήνη στο εξωτερικό συνεργασία ανάμεσα στα έθνη»⁶⁰. Όμως πρέπει ακόμα πολλά να γίνουν έτσι ώστε η βοήθεια των βιομηχανοποιημένων χωρών να φτάσει το 0,7% του Ακαθάριστου εθνικού τους προϊόντος⁶¹. Πρέπει επίσης να δώσουμε έμφαση στο γεγονός ότι μια ανεπτυγμένη κοινωνία προσφέρει περισσότερα οφέλη στα πλαίσια μιας συνεργασίας, των εμπορικών σχέσεων και της οικονομικής σταθερότητας (και κατά συνέπεια πολιτικής) από μια αναπτυσσόμενη οικονομία. Η αναπτυξιακή βοήθεια δεν μπορεί να αντικατασταθεί ολοκληρωτικά από την ιδιωτική επένδυση που είναι πάρα πολύ επιλεκτική και απαιτητική.

Επιπρόσθετα, ανάπτυξη δεν σημαίνει μόνο μεγαλύτερο οικονομικό και τεχνολογικό ανταγωνισμό αλλά σημαίνει κυρίως ευημερία για τους πληθυσμούς, π.χ. καλύτερες συνθήκες διαβίωσης, καλύτερη εκπαίδευση, καλύτερες συνθήκες και περισσότερος σεβασμός για το περιβάλλον. Γι' αυτό το λόγο το σύστημα του ΟΗΕ πρέπει να ενισχύει μια ομόφωνη στρατηγική ανάπτυξης για το καλύτερο συντονισμό ανάμεσα στους οργανισμούς. Μ' αυτό το στόχο, το οικονομικό και κοινωνικό Συμβούλιο πρέπει να ανανεωθεί με τρόπο ~~Γι' αυτό το λόγο το σύστημα των Ηνωμένων Εθνών θα πρέπει να θέσει σε εφαρμογή μια συνεκτική στρατηγική ανάπτυξης για μια καλύτερη συνεργασία ανάμεσα στους Οργανισμούς και τα κράτη ή τους διάφορους μη κυβερνητικούς Οργανισμούς ή τοπικές οργανώσεις, πράγμα που θα επιφέρει καλύτερα αποτελέσματα.~~ Πράγματι, «η συνεχής ανάπτυξη απαιτεί στενή συνεργασία ανάμεσα στις αρχές και την πολιτική κοινότητα»⁶². Αυτά τα σχέδια θα πρέπει να λάβουν υπόψη τους τις επιθυμίες των τοπικών πληθυσμών και να βοηθήσουν την δημιουργία μιας πολιτικής κοινότητας. Ταυτόχρονα αυτοί οι πληθυσμοί θα πρέπει να λάβουν ότι έχουν ανάγκη όσον αφορά στην τεχνολογική πρόοδο. Η ανάπτυξη τους ακόμα θα πρέπει να εμπεριέχει κάποιους περιορισμούς που έχουν σχέση με το περιβάλλον (π.χ. το πρόβλημα του νερού, τη γονιμότητα του εδάφους και την αστικοποίηση). Οι βορειότερες χώρες πρέπει παρεμπιπτόντως να σταματήσουν ή να μειώσουν την στενότητα του πνεύματος των χωρών του Νότου. Εν ολίγοις, είναι πρωταρχικής σημασίας οι πλούσιες χώρες να βοηθήσουν τις φτωχότερες να αναπτύξουν τις δικές τους οικονομικές, τεχνολογικές και ανθρώπινες δυνατότητές τους. Γι' αυτό το λόγο, όπως έχει πει ο Jean-Paul Marthoz, «ο κόσμος χρειάζεται λιγότερη ανθρωπιστική παρέμβαση και περισσότερο μοίρασμα»⁶³.

Το δεύτερο επίπεδο δράσης των Ηνωμένων Εθνών πρέπει να είναι η πρόληψη κρίσεων και συγκρούσεων. Η Ανάπτυξη είναι η ίδια μια μορφή πρόληψης · η προληπτική διπλωματία (μέσω αποστολών εξακρίβωσης στοιχείων και μεσολάβησης) είναι ένα άλλο σύστημα μεθόδων πρόληψης. Και οι δυο αποτελούν ευρύτερες έννοιες της διεθνούς ασφάλειας. Όπως τόνισε ο πρώην Γενικός Γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών, «μπορούμε να προλάβουμε νέες συγκρούσεις

⁶⁰ *Agenda for Peace*, 1992, παράγραφος 80.

⁶¹ Με \$44 δις. το 1997 η βοήθεια για ανάπτυξη που προερχόταν από τις πλούσιες χώρες ανερχόταν μόνο σε 0,21% του ΑΕΠ, ποσοστό που είναι το χαμηλότερο από το 1950.

⁶² A/49/665, 11 Νοεμβρίου 1994, παράγραφος 17.

⁶³ Jean-Paul MARTHOZ, "Everything has change, except ourselves", GRIP, Οκτώβριος 1995, σελ. 174.

μόνο εάν έχουμε κατανοήσει την πλατιά και σφαιρική έννοια της ασφάλειας⁶⁴. Πράγματι η πρόληψη δεν περιορίζεται μόνο στην μείωση των εξοπλισμών, στην ειρηνική διευθέτηση των συγκρούσεων, στον αφοπλισμό, αλλά αφορά κυρίως στην οικονομική ασφάλεια, στην κοινωνική ασφάλεια, και στην πολιτισμική ασφάλεια⁶⁵. Η ανάγκη να βελτιωθεί η ικανότητα της «διεθνούς κοινότητας» να προλαμβάνει τις κρίσεις έχει αναγνωρισθεί από την Ομάδα των 8 στη Κολωνία. Η ομάδα των 8 εξέφρασε την ανάγκη «να ενδυναμωθεί η ικανότητα των Ηνωμένων Εθνών σ' αυτόν τον τομέα»⁶⁶. Όμως στην περίπτωση αυτή, τα κράτη θα πρέπει να αποδείξουν την θέλησή τους να αναλάβουν δράση. Η αναφορά του δίνει έμφαση στην ανάγκη να βελτιώσει ο ΟΗΕ τις χτυπητικές για την πρόληψη κρίσεων. Η πρόληψη συνδέεται με την ανάλυση μιας ανεξάρτητης και διεπιστημονικής πληροφορίας⁶⁷, με μια ριζική αλλαγή στο τρόπο προσαρμογής περιστάσεων κρίσεων και προβλήματα. Πρέπει, από τη μια πλευρά, να ευνοούνται τα μακροπρόθεσμα αποτελέσματα έναντι τα επείγοντα και από την άλλη να βρίσκουμε «την ικανότητα να δίνουμε απαντήσεις σε προειδοποιητικά σήματα»⁶⁸ και να «μάθουμε να επενδύουμε στο απρόβλεπτο»⁶⁹. Το πρόβλημα των πληροφοριών είναι σημαντικό για να Ηνωμένα Έθνη, επειδή οι πληροφορίες και η ανάλυσή τους βρίσκεται στο επίκεντρο κάθε δράσης. Η πληροφορία θα πρέπει να είναι όχι μόνο ανεξάρτητη, αλλά επίσης ακριβής, λεπτομερής, αδιαίρετη και όχι αποσπασματική και συνεχώς ενημερωμένη. Τα Ηνωμένα Έθνη δεν μπορούν μόνο να λαμβάνουν επίσημα στοιχεία από τα κράτη-μέλη, με τον κίνδυνο να οδηγηθούν σε λανθασμένα συμπεράσματα⁷⁰. Αντίθετα, πρέπει στην ανάλυσή τους να λαμβάνουν υπόψη τους όλες τις πτυχές του προβλήματος, να εξιχνιάζουν τη ρίζα του προβλήματος και να αποφεύγουν τα στερεότυπα ή τον εθνοκεντρισμό⁷¹. Αυτό είναι σημαντικό έτσι ώστε να διασφαλιστεί η αντικειμενικότητα του Οργανισμού να αναπτυχθεί η λειτουργία εξειδίκευσης και να δημιουργηθεί ένα σύστημα πρώιμης προειδοποίησης. Η συλλογή διαφόρων πληροφοριών από διάφορες πηγές επιτρέπει κατά συνέπεια το να εντοπίζουμε περίπλοκες καταστάσεις, το να το να κατανοείς τις κοινωνίες και γι' αυτό τη δράση πριν το ξέσπασμα της σύγκρουσης. Επιπρόσθετα, αυτή η μέθοδος θα ενδυναμώνει το αίσθημα της ασφάλειας των πληθυσμών καθώς επίσης και την αξιοπιστία των υπόλοιπων οργάνων των Ηνωμένων Εθνών που θα ήταν πιο κοντά στις ανησυχίες και στην ιστορία αυτών των πληθυσμών.

Αυτή η προληπτική δράση διεκπεραιώνεται μακροπρόθεσμα και δεν τελειώνει ποτέ αξιολογείται συνεχώς και είναι πρωτοποριακή. Πρέπει και «να

⁶⁴ Boutros BOUTROS-GHALI, 1996, σελ. 412.

⁶⁵ Λόγια του Πρέσβη Hector Gross ESPIELL, ο οποίος προσθετοί ότι «χωρίς αυτή τη σφαιρική έννοια της ασφάλειας, θα παραμείνουμε περιορισμένοι σ' ένα στενό πλαίσιο που δεν είναι συμβατό με την Πραγματικότητα». Διασκευή της UNESCO, 15 Ιανουαρίου 1996.

⁶⁶ G8 Communiqué Köln, παράγραφος 40.

⁶⁷ Βλέπε το άρθρο του Maurice BERTRAND, "Vers une stratégie de prévention des conflits", *Politique étrangère*, Άνοιξη 1997, σελ. 111-123.

⁶⁸ Zaki LAÏDI, "Le rite médiatique du G7", *Libération*, 15 Ιουνίου 1996.

⁶⁹ Federico MAYOR, "A New Beginning", *UNESCO Courier*, Νοέμβριος 1995, σελ. 7.

⁷⁰ Βλέπε το άρθρο του François MORICOU-EBRARD, "Explosion urbaine, le sens de la démesure", *Le Monde diplomatique*, Ιούλιος 1996, σελ. 13.

⁷¹ Για μια σχετική ανάλυση αυτών των προβλημάτων, βλέπε Gérard PRUNIER, "Manipulation humanitaire", *Le Monde des débats*, n° 21, Ιούλιος / Αύγουστος 1994, σελ. 5.

συμφιλιώνει τις καθολικές αξίες και να σέβεται τις ιδιαιτερότητες»⁷², καθώς επίσης και να προάγει την ιδέα της προόδου και ταυτόχρονα να συνδυάζει την παράδοση και τον εκσυγχρονισμό.

Εάν η πρόληψη είναι η δεύτερη πτυχή για την εδραίωση της ειρήνης, η ενδυνάμωση μιας «κουλτούρας της ειρήνης» είναι η τρίτη. Είναι επιπλέον το πιο αποτελεσματικό μέσο καταπολέμησης της «κουλτούρας της βίας», ακόμα κι αν είναι δύσκολο να υλοποιηθεί. Πράγματι, η «κουλτούρα της ειρήνης» ασχολείται με συμπεριφορά προκατάληψη, έλλειψη επικοινωνίας, και ανοχή. Είναι η μη-βίαη διαχείριση των κρίσεων και των συγκρούσεων· είναι η υλοποίηση δημοκρατικών διαδικασιών· είναι η συμμετοχή όλων των στρωμάτων της κοινωνίας σε ένα εποικοδομητικό διάλογο το να καταφεύγει κανείς στην κουλτούρα της βίας είναι σα να καταφεύγει σε αντικανονικές εξάρσεις δύναμης, στη χρήση βίας για την επίλυση των διαφωνιών και σε βίαη συμπεριφορά. Η «κουλτούρα της ειρήνης» είναι η μια βίαη αντιμετώπιση της κρίσης και των διαφωνιών είναι η εφαρμογή δημοκρατικών διαδικασιών και ο σεβασμός βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων συμμετεχούν στην ενδυνάμωση της ειρήνευσης σε όλες τις πλευρές. Εν ολίγοις «είναι η δημιουργία ενός πλαισίου δικαιοσύνης, αξιοπρέπειας, ισότητας και αλληλεγγύης»⁷³. Η κουλτούρα της ειρήνης είναι μια έννοια που λαμβάνει υπ' όψιν της τη θέση των ατόμων στο καθημερινό κτίσιμο της ειρήνης. Κατά κάποια έννοια, είναι αυτό που ο Norbert Ropers ονόμασε μια «υπερεθνική πρόκληση»⁷⁴.

Για όλες αυτές τις ενέργειες, τα Ηνωμένα Έθνη πρέπει να γίνουν μια καθοδηγητική δύναμη, που επικεντρώνει τις δράσεις γύρω από καθαρά οικονομικές, κοινωνικές και πολιτισμικές φιλοδοξίες. Κάτω απ' αυτή τη σκοπιά, η Παγκοσμιοποίηση των εμπορικών, οικονομικών, τεχνολογικών ή πολιτιστικών συναλλαγών δεν είναι εμπόδια ή αποκλειστικός παράγοντας αλλά μάλλον ένα πλεονέκτημα που μοιράζεται από τον καθένα. Αυτή η συνεργασία των δυνάμεων παγκοσμιοποίησης πρέπει να συμβαδίζουν με την προστασία της πολιτισμικής και παγκόσμιας ανθρωπίνης κληρονομιάς, και με τη διαφύλαξη της ποικιλομορφίας. Όλες αυτές οι ενέργειες πρέπει να συνοδεύονται από μια επαρκή λειτουργία της διοίκησης των Ηνωμένων Εθνών και μια περισσότερο αυτόνομη λειτουργία.

Μια νέα Διαχείριση

Η Διαχείριση του συστήματος των Ηνωμένων Εθνών πρέπει να συμβάδιζε με την κουλτούρα των διαπραγματεύσεων και της συμφωνίας. Ο διάλογος, οι συμβουλές και οι τρόποι επικοινωνίας θα πρέπει γι' αυτό το λόγο να καθιερωθούν σε όλα τα επίπεδα, ανάμεσα σε όλες τις υπηρεσίες στα διάφορα τμήματα, τους πρωταγωνιστές και τις υπηρεσίες (κοινωνικούς λειτουργούς, αντιπροσώπους, παρατηρητές). Η αποτελεσματικότητα επίσης απαιτεί ένα σύστημα αξιολόγησης της οποίας τα αποτελέσματα λαμβάνονται υπ' όψιν για τη βελτίωση των προγραμμάτων, των σχεδίων ή των σύγχρονων δράσεων. Επιπρόσθετα, η

⁷² Michel WIEVIORKA, *Le Monde*, 8 Οκτωβρίου 1996.

⁷³ Federico MAYOR, "Fifty Years On", *The UNESCO Courier*, Οκτωβρίου 1995, σελ. 6.

⁷⁴ Norbert ROPERS, "The culture of peace and the promotion of a culture of constructive conflict management", Ιούλιος 1994.

επάνδρωση θα πρέπει να γίνεται ανάλογα με τις ικανότητες των υποψήφιων και δεν θα πρέπει να υπόκειται στις πιέσεις των κρατών-μελών. Γι' αυτό το λόγο, η διαχείριση του συστήματος θα πρέπει να καθορίζεται από το τρίπτυχο : εξειδίκευση, εκπαίδευση και μακροπρόθεσμος σχεδιασμός.

Έτσι κάθε λειτουργός των Ηνωμένων Εθνών θα πρέπει να θεωρείται σαν ειδικός στο χώρο μελέτης του, του οποίου τα επιστημονικά και ανεξάρτητα συμπεράσματα γίνονται σεβαστά από τα κράτη ή άλλους παράγοντες και που του επιτρέπουν να εξασκεί πραγματική εξουσία σε ζήτημα προσανατολισμού ή επιλογής πολιτικής⁷⁵.

Δεύτερον, τα Ηνωμένα Έθνη θα πρέπει να είναι κέντρο σκέψης, ένα σχολείο στο οποίο θα διδάσκονται η ειρήνη, ο διακοινωνικός και πολιτισμικός διάλογος και ο σεβασμός των διαφορών. Η διδασκαλία αυτή θα πάρει τη μορφή μικρό-εργασιών και συνεργασίας ανάμεσα στους μη-κυβερνητικούς οργανισμούς ή άλλους οργανισμούς ή μέσω συνεργασίας των εξειδικευμένων τμημάτων του συστήματος του ΟΗΕ .

Τέλος, τα Ηνωμένα Έθνη δεν θα πρέπει να ενδίδουν στον πειρασμό να αντιδρούν σε επείγουσες καταστάσεις⁷⁶. Η δράση τους λαμβάνει χώρα μακροπρόθεσμα, «για να προστατεύει τις μελλοντικές γενιές από τη φρίκη του πολέμου»⁷⁷. Θα πρέπει να μπορούν να προβλέπουν τις ανθρώπινες ανάγκες, τις αρνητικές συνέπειες της καταστροφής του περιβάλλοντος, τα προβλήματα που γεννιούνται από της άνιση διανομή του πλούτου και των φυσικών πόρων. Γι' αυτό το λόγο φαίνεται απαραίτητη η δημιουργία μιας υπηρεσίας (προσκειμένης στο Γενικό Γραμματέα), όπως αυτές που ήδη υπάρχουν σε αναρίθμητους διεθνείς οργανισμούς (Γραφείο Αναλύσεων και προβλέψεων όπως (ΟΚ) της UNESCO, το Τμήμα Σπουδών Πρόβλεψης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, το Πρόγραμμα Σπουδών για το μακροπρόθεσμο μέλλον του OECD). Η υπηρεσία αυτή θα προειδοποιεί την κοινή γνώμη για τις επερχόμενες προκλήσεις και τα μέσα για την επίλυσή τους. Θα πρέπει γι' αυτό να καλωσορίσουμε τη δημιουργία από τον Γενικό Γραμματέα μιας «υπηρεσίας στρατηγικού σχεδιασμού» που θα πρέπει να ενδυναμώνετε και να της δίνεται ιδιαίτερη προσοχή εξακριβώνει τις γενικές τάσεις και τα ζητήματα, θα αναλύει τις συνέπειες του ρόλου και των εργασιακών μεθόδων των Ηνωμένων Εθνών και θα εφευρίσκει συστάσεις πολιτικής για το Γενικό Γραμματέα»⁷⁸. Επιπλέον, όπως η αναφορά του Brahimi έχει συστήσει μια Μονάδα Πληροφόρησης και Στρατηγικής στο επίπεδο του τμήματος Διατήρησης της Ειρήνης προκειμένου να τίθεται σε ετοιμότητα από τα πρώιμα σημάδια της κρίσης. Μόνο μέσω αυτού ο Οργανισμός Εμπορίου θα είναι ο ικανός να επανακτήσει έναν νεωτεριστική

⁷⁵ Γι' αυτά τα κενά κάνει λόγο ο Πρώην Γενικό-Γραμματέα, Javier PEREZ de CUELLAR, μιλώντας για τους οικονομικούς συμβούλους. "Reflecting on the past and contemplating the future", *Global Governance*, 1(2), Μαΐος-Αύγουστος 1995, σελ. 151.

⁷⁶ Αυτό δεν σημαίνει ότι τα Ηνωμένα Έθνη θα πρέπει να παραμελούν τις καταστάσεις που απαιτούν άμεση δράση (επιδημίες, μετακινήσεις πληθυσμών, κτλ.). Σ' αυτές τις περιπτώσεις ο Οργανισμός θα πρέπει να έχει ικανότητα άμεσης επέμβασης, ειδικότερα στον ανθρωπιστικό τομέα. Παρ' όλα αυτά η προληπτική δράση θα πρέπει να περιορίζει αυτές τις ενέργειες στις έκτακτες περιπτώσεις.

⁷⁷ Αναφορά από το Ιδρυτικό της UNESCO.

⁷⁸ Η παράγραφος 39 του σχεδίου ανανέωσης 'Track II'. Παρόλα αυτά η υπηρεσία αυτή δεν φαίνεται να λαμβάνει όλη την Πολιτική υποστηρίζει που χρειάζεται και ασχολείται με την Προετοιμασία της Συνέλευσης της Χιλιετίας που είναι ένα μειωτικός ρόλος.

προσέγγιση, έναν πρωταρχικό ή ακόμη και προειδοποιητικό ρόλο και γι'αυτό να μετατραπεί σε ειρηνικό και θεσμοθετικό ίδρυμα. Και ακριβώς αυτό το ρόλο θα πρέπει να αναλάβει ο Γενικός Γραμματέας.

Αναγνωρισμένη αρχηγία

Πρόσφατα πολλά κράτη-μέλη επιθύμησαν να περιορίσουν το ρόλο του Γενικού Γραμματέα σε ένα απλό διαχειριστικό ρόλο. Όμως, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 97, 98 και 99 του Χάρτη, ο Γενικός Γραμματέας δεν είναι μόνο ο «γενικός διαχειριστικός αρχηγός» του Οργανισμού αλλά κυρίως ένας πολιτικός αρχηγός που κατέχει την πραγματική δύναμη της πρωτοβουλίας.

Το άρθρο 98 του δίνει το δικαίωμα να «παρακολουθεί όλες τις συνεδριάσεις της Γενικής Συνέλευσης, του Συμβουλίου Ασφαλείας, του Οικονομικού και Κοινωνικού Συμβουλίου και του Συμβουλίου Κηδεμονίας», την ικανότητα να συμμετέχει στις εργασίες άλλων οργάνων και έπειτα τη δύναμη να επηρεάζει την agenda τους φέρνοντας προς συζήτηση όλες τις ερωτήσεις που κατά τη γνώμη του πρέπει να κατατεθούν. Το άρθρο 99 δίνει στο Γενικό Γραμματέα τη δύναμη της διπλωματικής πρωτοβουλίας και τη δυνατότητα να κρίνει εάν θα πρέπει να φέρει ένα θέμα ενώπιον του Συμβουλίου Ασφαλείας ή όχι. Οι διατάξεις αυτές απαιτούν την προσωπική του κρίση και μια πολιτική επιλογή και του επιτρέπουν να κάνει προτάσεις⁷⁹. Οι φράσεις «κατά τη γνώμη του» και «μπορεί να απειλήσει» του Άρθρου 99 επιτρέπουν στον Γενικό Γραμματέα να αναλάβει προληπτική δράση. Η πρόσφατη κρίση ανάμεσα στο Ιράκ και τις Ην. Πολιτείες έδειξε ότι ο Γενικός Γραμματέας μπορεί να αποτελέσει ένα «τρίτο δρόμο», ένα επιτυχημένο μεσολαβητή ή μετατροπέα.

Αυτός είναι ο ρόλος του Γενικού Γραμματέα : να προλαμβάνει, να θέτει σε εγρήγορση. Πράγματι, αναμένεται από τον Γενικό Γραμματέα να αντισταθεί στις παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε κάθε χώρα, να προειδοποιεί για τις συνέπειες τέτοιων πολιτικών, να καταδεικνύει την ανεπάρκεια κάθε είδους δράσης.

Εν ολίγοις, όπως σωστά τόνισε ο Javier Pérez de Cuellar, ο Γενικός Γραμματέας είναι και πρέπει να είναι «η συνειδηση» ολόκληρης της ανθρωπότητας : «ο Γενικός Γραμματέας θα πρέπει να κάνει έκκληση για αφοπλισμό, ανοχή και αλληλεγγύη»⁸⁰ στο όνομα της ανθρωπότητας. Μ'αυτή την έννοια, είναι στο χέρι του να προάγει κάποιο είδος ηθικής σε διεθνές επίπεδο και να γίνει ο προστάτης των πιο αδύνατων. Όντας μια ηθική εξουσία, ο Γενικός Γραμματέας μπορεί να ασκεί μεγαλύτερη επίδραση στη συμπεριφορά των κρατών έτσι ώστε να τα ενθαρρύνει να σέβονται τις διατάξεις του Χάρτη (ακόμα κι αν η επίδραση αυτή και τα αποτελέσματα της είναι βραχυπρόθεσμα). Πράγματι, ο Kofi Annan είπε: «εάν δεν υψώσουμε τη φωνή μας, ατομικά ή συλλογικά, σήμερα και κάθε μέρα που η

⁷⁹ Το Άρθρο 99 επίσημα έχει επίσημα επικαλεσθεί τρεις φορές: κατά τη διάρκεια της κρίσης του Congo τον Ιούλιο 1960 (Dag Hammarskjöld), κατά τη διάρκεια του επεισοδίου των Αμερικάνων ομήρων στην Τεχεράνη το Νοέμβριου του 1979 (Kurt Waldheim), και σε σχέση με την κατάσταση στο Λίβανο το 1989 (Javier Pérez de Cuellar).

⁸⁰ Javier PEREZ de CUELLAR, "Le rôle du Secrétaire général des Nations Unies", *Revue générale de droit international public*, 1985, n°2.

συνειδήσή μας προκαλείται από την απανθρωπιά, δεν θα έχουμε κάνει το καθήκον μας – στους εαυτούς μας ή στις επερχόμενες γενιές»⁸¹. Στο σημείο αυτό, η λειτουργία της πληροφορίας είναι θεμελιώδης. Η πληροφορία που κατέχει του επιτρέπει να έχει ανεξαρτησία να προλαμβάνει τα γεγονότα, τα προβλήματα ή να προτείνει ένα αριθμό λύσεων. **ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ**

Παρά το γεγονός ότι ο κόσμος συνεχώς εξελίσσεται και μετασχηματίζεται από την παγκοσμιοποίηση και τον κατακερματισμό⁸², οι αρχές και οι στόχοι που αναφέρονται στο προοίμιο του Άρθρου 1 του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών παραμένουν ακόμη σημαντικοί ο πολυμερισμός και. Η συλλογική διαχείριση των παγκοσμίων υποθέσεων σχετίζονται ακόμα με τις καλειδοσκοπικές ανάγκες του σήμερα και μέσα στα πλαίσια του σημερινού πλουραλιστικού σύνθετου και αλληλοεξαρτημένου κόσμου. Κάτω απ' αυτή την σκοπιά, οι αποστολές και οι στόχοι του ΟΗΕ πρέπει να πείσουν τους διαφόρους παράγοντες του διεθνούς συστήματος ότι η ουσία της δύναμης βρίσκεται στη συλλογική δράση πρέπει ακόμη να προσαρμόζονται στις ανανεωμένες δομές του σημερινού κόσμου όπως σ'ένα πιο αντιπροσωπευτικό Συμβούλιο Ασφαλείας μια ενεργότερη συνεργασία ανάμεσα στο Ηνωμένα Έθνη και στους τοπικούς οργανισμούς με τη δημιουργία μιας καλά οργανωμένης πολιτικής κοινωνίας που θα ενεργεί με τρόπο ώστε να εξομαλύνει τις συνέπειες της Παγκοσμιοποίησης. Τα Ηνωμένα Έθνη πρέπει ακόμα να δημιουργήσουν δομές τέτοιες οι οποίες θα υποβοηθούν το Συμβούλιο Ασφαλείας να αποφασίζει και να ενεργεί σύμφωνα με προληπτικές μεθόδους. Γι' αυτό το λόγο, θα πρέπει να δημιουργηθεί ένα κέντρο ανάλυσης και πρόβλεψης των κρίσεων το οποίο θα υπάγεται στο Συμβούλιο Ασφαλείας. Τα Ηνωμένα Έθνη πρέπει ακόμα να λάβουν υπ' όψιν τις νέες διεθνείς αξίες : τα δικαιώματα των ανθρώπινων όντων, την ηθική, την δημοκρατία και ένα αναπροσαρμοσμένο κοινωνικό συμβόλαιο⁸³.

Ο Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών είναι και παραμένει το καλύτερο όργανο της πολυμερούς διπλωματίας και ένας βασικός μηχανισμός «παγκόσμιας διακυβέρνησης» εδραιωμένης από τα κράτη και πάντα στη διάθεσή τους⁸⁴. Εντούτοις, μια θετική αναδιοργάνωση του Οργανισμού προσκρούει σε δυο βασικά προβλήματα: την άνιση επένδυση των κρατών και την έννοια του εθνικού συμφέροντος σε ένα διεθνή χώρο, το εθνικό συμφέρον δεν μπορεί να περιοριστεί στα όρια μιας εθνικής έντασης πλέον. Στα πλαίσια της παγκοσμιοποίησης, το εθνικό προβλήματα γίνονται ολοένα και περισσότερο διεθνή ή τουλάχιστον έχουν

⁸¹ Δήλωση στο Ξεκίνημα της 44ης συνεδρίασης της Επιτροπής των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων, 16 Μαρτίου 1998, Geneva, SG/SM/98/53.

⁸² Η έννοια του 'κατακερματισμού' υποδηλώνει την πολυδιάστατη και τον πολυκεντρικό χαρακτήρα του κόσμου. Βλέπε το άρθρο του Jean de MAILLARD, "Le crime à venir: vers une société fractale", *Le débat*, n° 94, Μάρτιος / Απρίλιος 1997.

⁸³ Βλέπε Federico MAYOR (με τη συνεργασία του Jérôme BINDE), *Un monde nouveau*, 1999, Παρίσι, εκδόσεις Odile Jacob, 526 σελίδες. Βλέπε ακόμα Federico MAYOR and Jérôme BINDE, "The 21st Century: A Better World or a Brave New World", *Foresight*, 1(5), Οκτωβρίου 1999, σελ. 389-391.

⁸⁴ Ένας μηχανισμός που θα μπορεί να βελτιωθεί με την ενσωμάτωση καινούργιων παραγωνιών στις διαδικασίες λήψης των αποφάσεων με ένα μεγαλύτερο βαθμό δημοκράτης μέσα στο σύστημα και με την επίλυση των εντάσεων ανάμεσα στις ανθρώπινες και θεσμικές αξίες. Βλέπε A.J.R. GROOM, "Global Governance and the United Nations", στο *The United Nations at Fifty: Prospects and Retrospect*, 1996, New-Zealand, σελ. 297.

διεθνή αντίκτυπο. Για παράδειγμα, ο έλεγχος του νερού δεν μπορεί να ειπωθεί μόνο βάσει του εθνικού συμφέροντος αλλά και μέσα από ένα τοπικό πλαίσιο. Τα κράτη θα πρέπει να ενισχύσουν την συνεργασία τους και την εμπιστοσύνη μεταξύ τους. Προς το παρόν, η διαδικασία αναμόρφωσης των Ηνωμένων Εθνών (δομική και εννοιολογική) προσκρούει στη θέληση του κάθε μέλους να μεγιστοποιεί τα συμφέροντα ή τη θέση του μέσα σε κάθε ομάδα εργασίας, οργανισμό ή πρόγραμμα.

Θα πρέπει λοιπόν να υιοθετηθεί ένα κοινό καθολικό όργανο και να αναγνωρισθεί ότι ο Παγκόσμιος Οργανισμός δεν ενεργεί στο ίδιο επίπεδο όπως τα κράτη. Πάνω απ'όλα, ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών δεν ενεργεί ενάντια αλλά προς όφελος των πληθυσμών. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να υπογραμμισθεί η συμπληρωματική δράση των Ηνωμένων Εθνών. Μπορεί να ενεργήσει σαν διαιτητής, σαν μεσολαβητής και σαν σταθεροποιητικός παράγοντας μέσα στο διεθνές σύστημα. Γι' αυτό, αυτό που χρειάζεται είναι όχι τόσο η αλλαγή του ιδρύματος η τροποποίηση των κειμένων (ακόμα κι αν το ξεκαθάρισμα κάποιων άρθρων φαίνεται απαραίτητο) αλλά η εφαρμογή του Χάρτη με μια ευρεία προσέγγιση του. Η αλληλοσύνδεση των εννοιών της ειρήνης, ανάπτυξης και ανθρώπινης ασφάλειας υπονοούνται ήδη στο Χάρτη. Τέλος, τα Ηνωμένα Έθνη θα πρέπει να υιοθετήσουν μια γενική άποψη αρχών. Αντί να υποβιβάζει τις ατομικές αρχές, ο ΟΗΕ επιτρέπει στον καθένα να συνειδητοποιήσει την αποδοχή των κοινών καθολικών αξιών, ο σκοπός των οποίων είναι να προστατεύουν τον πλανήτη και την κληρονομιά από προηγούμενες γενιές και πολιτισμούς. Όπως είπε ο Edgar Morin, «όπως μια ζωντανή επικοινωνία πρέπει να εδραιωθεί ανάμεσα στο παρελθόν, το παρόν και το μέλλον έτσι θα πρέπει να εδραιωθεί μια ζωντανή και μόνιμη επικοινωνία ανάμεσα στις πολιτιστικές, εθνικές ιδιαιτερότητες και σε μια καθολική Μάνα-Γη για όλους»⁸⁵. Γι' αυτό το λόγο, «η υιοθέτηση μας σφαιρικής ματιάς στα πράγματα είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την επιβίωσή μας»⁸⁶.

Για να φτάσουμε σ'ένα συμπέρασμα, θα έλεγα ότι υπάρχουν πολλοί τρόποι για να δώσουμε μεγαλύτερη εξουσία, αξιοπιστία και αποτελεσματικότητα στον Οργανισμό, στο σύστημα και στις ενέργειες του. Αυτό είναι απαραίτητο για να βελτιώσουμε τις συνθήκες διαβίωσης του κόσμου και την προσέγγιση των παρόντων που εξελίσσονται στη διεθνή σκηνή. Για να αντιμετωπίσουμε την έλλειψη πολιτικής θέλησης που συχνά αντικατοπτρίζει της έλλειψη καλής θέλησης από την μεριά των κρατών θα πρέπει να ρίξουμε φως στα κέντρα και στις δομές που ασχολούνται με μελέτες προοπτικής την πρόληψη των κρίσεων και την παρατήρηση της λειτουργίας των κοινωνιών. Θα πρέπει ακόμα να επαναπροσδιορίσουμε την σχέση μας με το χρόνο, να βοηθήσουμε στην εξέλιξη ή να αλλάζουμε τον τρόπο λειτουργίας της δημοκρατίας, σε μια κατεύθυνση για τη μεγαλύτερη συμμετοχή από όλους να συνειδητοποιήσουμε την μοίρα του πλανήτη μας και να βρούμε ξανά την αίσθηση του κοινού συμφέροντος. Τα Ηνωμένα Έθνη μπορούν να ανακτήσουν τη δύναμή τους εάν οι διεθνείς παράγοντες κατορθώσουν

⁸⁵ Edgar MORIN, "Our Common Home", *The UNESCO Courier*, Νοέμβριος 1995.

⁸⁶ Federico MAYOR, "The Price of Peace", *The UNESCO Courier*, Νοέμβριος 1995.

να ανταποκριθούν «στην πρόκληση να ανανεώσουν το ιδανικό χωρίς να χάσουν την πραγματικότητα»⁸⁷.

⁸⁷ David CARON, *in Proceedings of the 87th Annual Meeting of the American Society of International Law*, 1993, Washington DC, σελ. 310.